

**UCHWAŁA NR XLVII/299/2014
RADY MIASTA LUBOŃ**

z dnia 27 czerwca 2014 r.

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Luboń
na lata 2014 - 2017”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. 2013 r., poz. 594, zm. poz. 645 i 1318, z 2014 poz. 379) i art. 87 ust. 1-4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.¹⁾) po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora zabytków uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny programu opieki nad zabytkami dla Miasta Luboń na lata 2014-2017”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

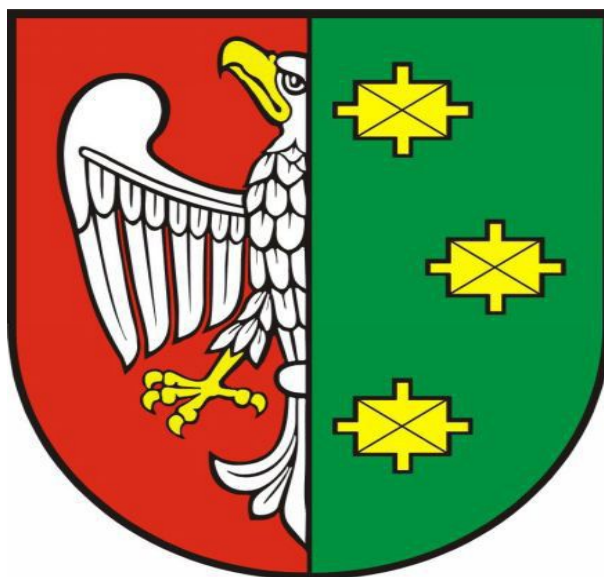
§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Luboń.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie po upływie 14 dni po ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

¹⁾Zm. z 2004 r. Nr 96, poz. 959 i Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362 i Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206 i Nr 97, poz. 804 oraz z 2010 r. Nr 75, poz. 474 i Nr 130, poz. 871.

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XLVII/299/2014
Rady Miasta Luboń w sprawie przyjęcia
Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla
Miasta Luboń na lata 2014 – 2017.

GMINNY
PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
DLA MIASTA LUBOŃ
na lata 2014 – 2017

Wykonany na zlecenie Burmistrza Miasta Luboń
Maria Piotrowska
Puszczykowo, 2009 rok.

Aktualizacja:
Agnieszka Perz, Luboń, 2014 rok.

Spis treści:

1.	Wstęp	5
1.1.	Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	5
1.2.	Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami	6
1.2.1.	Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym	6
1.2.2.	Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami	7
2.	Uwarunkowania zewnętrzne opieki nad zasobami dziedzictwa kulturowego	8
2.1.	Zakres opieki nad zabytkami sprawowanej na obszarze gminy, określony przez opracowania odnoszące się do Wielkopolski	8
2.1.1.	Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego	8
2.1.2.	Plan zagospodarowania przestrzennego województwa Wielkopolskiego	10
2.1.3.	Wielkopolski wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2008 – 2011	12
2.1.4.	Strategia rozwoju Powiatu Poznańskiego 2006 – 2015	13
2.1.5.	Program ochrony środowiska dla powiatu poznańskiego	14
2.1.6.	Raport o stanie zabytków w powiecie poznańskim.	14
2.1.7.	Powiatowy program opieki nad zabytkami powiatu poznańskiego na lata 2008 – 2011	15
3.	Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Lubonia	16
3.1.	Zasoby zabytków w gminie	16
3.2.	Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla Lubonia (wykaz obiektów wpisanych do rejestru zabytków)	18
3.3.	Obiekty zabytkowe nieruchome z terenu miasta Lubonia (wykaz obiektów wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków)	19
3.4.	Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie miasta Lubonia	27
3.5.	Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, obszary chronionego krajobrazu)	27
3.5.1.	Obszarowe wpisy do rejestru zabytków	27
3.5.2.	Pomniki przyrody	28
3.6.	Zabytki archeologiczne	29
3.6.1.	Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków	29
3.6.2.	Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej	29
3.6.3.	Zestawienie liczbowe zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis	29

	koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne)	
4.	Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zasobami dziedzictwa i krajobrazu kulturowego na obszarze Lubonia	32
4.1.	Stan zachowania zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków	32
4.2.	Stan zachowania zabytków ruchomych	35
4.3.	Gminny plan ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Luboń.	35
4.4.	Oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków.	36
4.5.	Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych	37
4.5.1.	Najważniejsze zasady ochrony zabytków archeologicznych	40
4.6.	Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju miasta Luboń na lata 2008 – 2017	40
4.7.	Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Luboń	41
4.8.	Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Lubonia	45
4.9.	Uwarunkowania wynikające z przepisów dotyczących ochrony przyrody i równowagi ekologicznej	48
5.	Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)	49
6.	Kierunki realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	50
6.1.	Gminna ewidencja zabytków	50
6.1.1.	Działanie – weryfikacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomych oraz sporządzenie gminnej ewidencji zabytków małej architektury	50
6.1.2.	Działanie – sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych	50
6.2.	Promocja regionu i edukacja przez prezentację lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego	50
6.2.1.	Działanie – udostępnianie i promocja zabytków nieruchomych	50
6.2.2.	Działanie – edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego	51
6.3.	Sprawowanie opieki nad zachowanymi zabytkami w regionie	51
6.3.1.	Działanie – zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	51
6.3.2.	Działanie – sporządzenie wykazu zespołów i obiektów nieruchomych, stanowisk archeologicznych typowanych do rejestru zabytków z terenu	52

	miasta w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych gminy	
7.	Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami	53
8.	Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami	54
9.	Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami	55

1. Wstęp.

1.1. Cel opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Gminny program opieki nad zabytkami jest dokumentem określającym politykę jednostek samorządu terytorialnego dotyczącą ochrony dziedzictwa kulturowego znajdującego się w granicach administracyjnych podlegających mu obszarów. Opracowywany jest na kolejne cztery lata i wymaga aktualizacji.

Pierwszy „Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Lubonia na lata 2010-2013 został opracowany pięć lat temu i przyjęty Uchwałą Rady Miasta Luboń Nr XLIX/266/2010 z dnia 30.09.2010 r. Niniejszy „Program opieki nad zabytkami dla Miasta Luboń na lata 2014-2017” jest aktualizacją programu powstałego w 2009 r., uwzględniającą nowe uwarunkowania prawne, zmiany dotyczące zasobu dziedzictwa kulturowego i modyfikacje przyjętych wcześniej kierunków działania, zadań oraz priorytetów opieki nad zabytkami.

Podstawowym założeniem Programu jest ukierunkowanie działań lokalnego samorządu, których celem będzie poprawa stanu zachowania i utrzymania środowiska kulturowego. Dla realizacji tego założenia, w ostatnich latach kładzie się coraz większy nacisk na aktywizację lokalnych środowisk samorządowych. W ramach budowy nowoczesnego oblicza „społeczeństwa obywatelskiego” dostrzega się potrzebę budowania samoświadomości społeczeństwa w oparciu o fundamenty miejscowych tradycji kulturowych. Lokalna tradycja jest szczególnie cennym dziedzictwem kulturowym, składa się ze splotu wydarzeń (kontekst dziejowy, historie poszczególnych ludzi, rodzin, grup społecznych) i zachowanych pamiątek (zabytki archeologiczne, zachowane ukształtowanie przestrzeni miejskiej, zabytki architektury i budownictwa, zabytki ruchome), chociaż o zasięgu lokalnym, niejednokrotnie dotyczących tylko poszczególnych rodzin czy niewielkich grup mieszkańców, jednak zawsze połączonych z historią regionu czy kraju. Opieka nad dziedzictwem kulturowym powinna zatem leżeć u podstaw budowania nowoczesnego społeczeństwa, świadomego swojej przeszłości, pomóc w definiowaniu tożsamości kulturowej jako wartościowego składnika struktury współczesnej cywilizacji.

Istotną rolę w tych działaniach mają do spełnienia lokalne samorządy. Ich praca oraz stymulowanie aktywności środowisk i organizacji powinna obejmować następujące zagadnienia merytoryczne:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- wspieranie działań zmierzających do pozyskania środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków przy sporządzaniu i zmianie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta.

1.2. Podstawa prawna opracowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

1.2.1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r., poz. 594, 1318, z 2014 r. poz. 379):

- art. 7 ust. 1 pkt 9: „Zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy: kultury w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.”

1.2.2. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami**(Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 ze zmianami¹) :**

- art. 4: „Ochrona zabytków polega, w szczególności, na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu:
 1. zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie;
 2. zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków;
 3. udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków;
 4. przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę;
 5. kontrolę stanu zachowania i przeznaczenia zabytków;
 6. uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz kształtowaniu środowiska”.

- art. 5: „Opieka nad zabytkiem sprawowana przez jego właściciela lub posiadacza polega, w szczególności, na zapewnieniu warunków:
 1. naukowego badania i dokumentowania zabytku;
 2. prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku;
 3. zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie;
 4. korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;
 5. popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz jego znaczeniu dla historii i kultury”.

- art. 22 ust. 4: „Wójt (burmistrz, prezydent miasta) prowadzi gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomych z terenu gminy”.
- art.22 ust. 5: „ W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:
 - 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
 - 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;

¹ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz.959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871)

3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

– art. 87: stanowi, że:

1. burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami;
2. gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje rada miasta po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków;
3. gminny program opieki nad zabytkami ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym;
4. z realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami burmistrz sporządza co 2 lata sprawozdanie, które przedstawia radzie miasta.

2. Uwarunkowania zewnętrzne opieki nad zasobami dziedzictwa kulturowego.

2.1. Zakres opieki nad zabytkami sprawowanej na obszarze gminy, określony przez opracowania odnoszące się do Wielkopolski.

2.1.1. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego.

„Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020” jest dokumentem opracowanym przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, a przyjętym przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego dnia 19 grudnia 2005 r. Aktualizację „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku” zredagował zespół Oddziału Analiz Regionalnych w Departamencie Polityki Regionalnej kierowany przez Grzegorza Potrzebowskiego, Dyrektora Departamentu, pod nadzorem Leszka Wojtasiaka, Wicemarszałka Województwa Wielkopolskiego dnia 17 grudnia 2012 r. ²

Strategia określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju województwa. Ustalenia zawarte w wymienionym dokumencie stanowią podstawę do sporządzenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa, przez co mają bezpośredni wpływ na zachowanie i poprawę krajobrazu kulturowego.

² „Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020” stanowiąca załącznik do Uchwały Nr XXX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r.

Celem głównym zaktualizowanej „Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego” jest „Efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych na rzecz wzrostu konkurencyjności województwa, służące poprawie jakości życia mieszkańców w warunkach zrównoważonego rozwoju”.

Cel ten ma być realizowany poprzez cel operacyjny 2.4. „Zwiększenie udziału usług turystycznych i rekreacji w gospodarce regionu”, którego założeniem jest, iż „Przyrodnicze, krajobrazowe oraz kulturowe atuty Wielkopolski tworzą szanse na rozwój sektora usług turystyczno-rekreacyjnych. W połączeniu z turystyką biznesową sektor ten ma szanse na znaczny udział w gospodarce regionu. Jest to tym bardziej ważne, iż tego typu usługi generują dużą liczbę miejsc pracy przy stosunkowo niskich nakładach”.

Cel ten realizowany będzie m.in. poprzez:

- inwestycję w infrastrukturę poprawiającą stan zagospodarowania obszarów atrakcyjnych pod względem turystycznym i rekreacyjnym z poszanowaniem wymogów ochrony środowiska,
- wsparcie bazy noclegowej i gastronomicznej,
- promocję przedsiębiorczości w tym zakresie,
- wsparcie rozwoju agroturystyki,
- promocję turystyki alternatywnej.

Największe znaczenie dla dziedzictwa kulturowego ma cel strategiczny: „Dostosowanie przestrzeni do wyzwań XXI wieku”, który osiągnięty będzie przez realizację celów operacyjnych, w tym celu operacyjnego pt.: „Wzrost znaczenia i zachowania dziedzictwa kulturowego”, cyt.: „Dziedzictwo kulturowe w rozwoju Wielkopolski pełni kilka funkcji. Jest ono czynnikiem integracji społecznej, stanowi instrument promocji regionu oraz przyczynia się do rozwoju gospodarczego, gdyż może być bazą dla turystyki i usług kulturalnych. Szczególnie ważnym elementem tego dziedzictwa jest wielkopolska kultura przedsiębiorczości. Cel ten realizowany będzie przede wszystkim poprzez: inwestycje w instytucje kultury, ochronę dorobku kulturowego, wsparcie działań powiększających dorobek kulturalny regionu i promocję aktywności kulturalnej mieszkańców”³.

3 „Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020” stanowiąca załącznik do Uchwały Nr XXX/559/12 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 17 grudnia 2012 r.

2.1.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego.

Sejmik Województwa Wielkopolskiego 26 listopada 2001 r. przyjął (Uchwałą nr XLII/628/2001), zaś 26 kwietnia 2010 r. zmienił *Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego*⁴.

Plan uznaje, że podstawową zasadą pozwalającą na zachowanie dóbr kultury dla przyszłych pokoleń jest bezwzględne przestrzeganie obowiązującego w tym zakresie prawa. Wielkopolska jest regionem, który posiada na swoim terenie wiele obiektów cennych dla kultury i historii Polski. W Planie szczególną uwagę zwrócono na relacje przestrzenne obiektów kultury i uwarunkowania rozwoju obszarów cennych kulturowo, zgodnie z charakterystyczną dla każdego okresu historycznego wartością estetyczną i duchową. Spuścizna materialna na obszarze województwa stanowi w dużej mierze zasób naszego dziedzictwa narodowego, a zachowanie go dla przyszłych pokoleń, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, jest zadaniem najwyższej rangi w planowaniu przestrzennym szczebla regionalnego .

Plan ten nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin, z którymi z kolei musi być spójny każdy opracowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. W planie zapisane zostają wszystkie zadania rządu i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

Generalnym celem Planu jest zrównoważony rozwój przestrzenny regionu, który jest istotnym elementem wpływającym na poprawę standardu życia mieszkańców.

Za główne zasady zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego przyjęto m.in.

1. tworzenie warunków do współistnienia środowiska przyrodniczego i zurbanizowanego,
2. zachowanie dziedzictwa kulturowego i wpisanie go w struktury przestrzenne i otaczający krajobraz.

⁴ „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wielkopolskiego” stanowiący załącznik do Uchwały Nr XLVI/690/10 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego z dnia 26 kwietnia 2010 r.

W planie wojewódzkim przyjęto, że w zagospodarowaniu przestrzeni w odniesieniu do ochrony dziedzictwa kulturowego nie powinno się przekraczać następujących wskazań:

1. W obszarach chronionego krajobrazu nie powinno się lokalizować obiektów i urządzeń zakłócających w drastyczny sposób walory kulturowe,
2. Ochronie podlegają obiekty cenne kulturowo, wymagające bezwzględnego zachowania dla przyszłych pokoleń oraz ich bezpośrednie otoczenie, w którym nie powinny być lokalizowane obiekty nieprzystosowane architektonicznie i funkcjonalnie,
3. W strefach ochrony konserwatorskiej zagospodarowanie winno odbywać się na warunkach określonych przez służby konserwatorskie,
4. Strefy ochrony widokowej (osie widokowe, ciągi widokowe, dominanty przestrzenne, panoramy) powinny być wyznaczone poprzez stosowne zapisy oraz w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
5. Ład przestrzenny będący głównym celem zagospodarowania przestrzennego można uzyskać m. in. przez:
 - dobre rozpoznanie prawideł tradycyjnego kształtowania przestrzeni miejskich i zastosowanie ich na nowo; formuła przywracania przestrzeni miejskiej musi uwzględniać możliwości wszelkich kreacji, a nowoczesne budynki o dobrej architekturze nie powinny być traktowane jako niepożądane, ale jako potencjalne wzbogacenie dziedzictwa kulturowego,
 - przestrzeganie wytycznych konserwatorskich w zakresie nie tylko poszczególnych obiektów objętych ochroną, ale również zasad zagospodarowania zabytkowych układów urbanistycznych,
 - „odkrycie” lokalnej architektury wiejskiej i zapewnienie możliwości wprowadzenia tradycyjnych gabarytów, form dachów, detali i rozwiązań materiałowych do obiektów o współczesnych standardach; nurt architektury regionalnej nie może mieć prawa wyłączności, ale powinien stanowić ważny wyróżnik przy kształtowaniu specyfiki lokalnej,
 - ochronę krajobrazu, a w rejonach o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych wykluczenie realizacji obiektów, które charakterem (gabaryty, powierzchnia zajmowanego terenu, rodzaj prowadzonej działalności) kolidują z otoczeniem.

Dla kształtowania przestrzeni miejskiej przyjęto m. in. następujące zasady:

1. ochrona dziedzictwa kulturowego, tożsamości i tradycyjnych elementów środowiska miejskiego, takich jak: zabytkowe dzielnice, budynki, dominanty przestrzenne, panoramy, tereny zielone i tereny otwarte;
2. respektowanie zaleceń wynikających z przepisów ochronnych i poszerzenie zakresu ochrony prawnej,
3. wykorzystywanie atutów wynikających z ukształtowania terenu, osi widokowych, dominant przestrzennych, panoram,
4. w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego podnoszenie wymogów architektury w stosunku do obiektów realizowanych na obszarach śródmieść oraz w pobliżu terenów o najwyższych walorach kulturowych i przyrodniczych,
5. podejmowanie opracowań dotyczących rewaloryzowania zabytkowych dzielnic.

2.1.3. Wielkopolski Wojewódzki Program Opieki Nad Zabytkami na lata 2013 – 2016.

28 października 2013 roku uchwałą nr XXXVIII/763/13 Sejmiku Województwa Wielkopolskiego przyjęto Wielkopolski wojewódzki program opieki nad zabytkami na lata 2013 – 2016.

Przyjęty program ma m.in. na celu:

1. „włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju”,
2. „uwzględnienie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej”,
3. „zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania”,
4. „wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. „podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami”,

6. „określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem zabytków”,
7. „podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami”.

W Wielkopolskim Wojewódzkim Programie Opieki nad Zabytkami na lata 2013 – 2016 Luboń zasadniczo nie jest uwidoczniony. Przyczyny tego stanu rzeczy należy szukać w słabo rozwiniętych badaniach nad złożoną strukturą osadniczą miasta oraz w niewielkiej promocji wyjątkowych i bardzo cennych zabytków, zarówno dla Wielkopolski, jak i dla całego kraju. W rozdziale 3 „Charakterystyka dziedzictwa kulturowego województwa wielkopolskiego” wspomniano o osadzie robotniczej Lubonia zaprojektowanej przez Znakomitego architekta niemieckiego Hansa Poelziga.

Na uwagę zasługuje także omówiony w rozdziale 7 „Stan zachowania obiektów zabytkowych należących do Województwa oraz jednostek organizacyjnych Województwa Wielkopolskiego” teren obozu hitlerowskiego w Żabikowie przy ul. Niezłomnych 2.

2.1.4. Strategia rozwoju powiatu poznańskiego 2006 – 2015.

Strategia rozwoju Powiatu Poznańskiego 2006-2015 jest zaktualizowaną wersją Strategii na lata 2006-2013⁵. Jest to jeden z najważniejszych dokumentów programowych samorządu powiatowego. Na podstawie strategii tworzy się dokumenty o charakterze operacyjnym – plan rozwoju lokalnego i inne dokumenty branżowe. Odnosząc się do ochrony środowiska kulturowego należy wyróżnić następujące cele i działania:

Cel strategiczny IV polegający na zwiększaniu efektywności wykorzystywania walorów przyrodniczych i potencjału kulturowego poprzez rozwój potencjału turystycznego powiatu. W tym zakresie wzmocnienie promocji turystycznej powiatu. W obrębie tego celu sformułowano kilka działań:

1. opracowanie i wdrożenie kompleksowego produktu turystycznego powiatu m. in. inwentaryzację zasobów przyrodniczych i kulturowych, istniejące i planowane szlaki turystyczne, drogi rowerowe oraz obiekty zabytkowe.

⁵ Strategia rozwoju Powiatu Poznańskiego 2006-2015 stanowiąca załącznik do uchwały Nr XXVI/237/IV/2013 Rady Powiatu Poznańskiego z dnia 20 marca 2013 r.

2. rozpowszechnienie informacji promocyjnych dotyczących walorów oraz usług turystycznych. W ramach celu operacyjnego.
3. wsparcie rozwoju infrastruktury turystycznej. Działanie to obejmie zagadnienia związane z zagospodarowaniem szlaków turystycznych.

Ważnym dla zagadnienia opieki nad zabytkami jest cel szczegółowy: rozwój działalności kulturalnej i sportowo-rekreacyjnej, a w tym poprawa infrastruktury kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturowego poprzez renowację i konserwację dóbr kultury z terenu powiatu. Działanie to polegać będzie głównie na dofinansowaniu inwestycji związanych z renowacją i konserwacją obiektów zabytkowych.

2.1.5. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015 jest aktualizacją i kontynuacją dotychczasowego Programu ochrony środowiska (zatwierdzonego uchwałą Rady Powiatu Poznańskiego Nr XIX/158/II/2004 z dnia 29.06.2004r.)⁶.

Dokument ten zawiera charakterystykę powiatu, omówienie źródeł przeobrażeń środowiska przyrodniczego oraz cele ekologiczne i kierunki działań zmierzających do jego ochrony na poziomie państwa, województwa, powiatu oraz gmin. Wśród działań priorytetowych wymienia się tu m. in. ochronę krajobrazu i zasobów przyrody. Z uwagi na uprzemysłowiony charakter Lubonia oraz intensywny rozwój przestrzenny, problematyka ta jest szczególnie ważna w kontekście tworzenia koncepcji rozwoju miasta o zrównoważonym charakterze. Istotnym czynnikiem w poszukiwaniu owej równowagi jest konsekwentna opieka nad substancją zabytkową miejscowości.

2.1.6. Raport o stanie zabytków w powiecie poznańskim.

Raport o Stanie Zabytków w Powiecie Poznańskim opracowany został w roku 2005 przez pracowników Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu. Zawiera on wykazy obiektów architektury i zabytków archeologicznych, analizę stanu ich zachowania, omówienie

⁶ „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Poznańskiego na lata 2008-2011 z perspektywą na lata 2012-2015” stanowiący załącznik do Uchwały Nr XX/151/2008 Rady Powiatu Poznańskiego z dnia 25.06.2008.

nakładów finansowych na ochronę dóbr kultury oraz realizacji konserwatorskich z lat 2003 – 2004. Sporo miejsca poświęcono tu założeniom programu ochrony zabytków na terenie powiatu, w tym również zagadnieniom opieki nad zabytkami na terenie Lubonia. Problematykę tę powtórzono w rozwiniętej formie w Raporcie o stanie zabytków w mieście Luboniu.

2.1.7. Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Poznańskiego na lata 2008 – 2011.

W rozdziale 4 Powiatowego Programu ⁷ „Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zasobami dziedzictwa kulturowego – Stan zachowania zabytków nieruchomych i archeologicznych. Główne postulaty konserwatorskie”, poruszono problematykę stanu zachowania i zagadnień ochrony zabytkowej przemysłowej zabudowy. Wspomina się tam m.in.: ”Wskazane jest opracowanie programu rewitalizacji terenów fabrycznych oraz przywrócenie zachowanym obiektom ich pierwotnej formy.

Większość obiektów architektury przemysłowej (m. in. budynki fabryczne, magazyny, cegielnie, młyny, budynki kolejowe, zwłaszcza przy nieczynnych liniach kolejowych) w związku z przekształceniami w sferze gospodarki wymaga szczególnej troski konserwatorskiej oraz znalezienia właściwego sposobu ich użytkowania. Konieczne jest zabezpieczenie budynków przed dalszą dewastacją oraz przygotowanie projektów adaptacji do nowych celów. Niejednokrotnie zachodzi potrzeba rewitalizacji terenów poprzemysłowych”.

Poruszając kwestię funkcjonowania infrastruktury turystycznej na terenie powiatu poznańskiego, wymieniono trasę rowerową – EuroVelo nr 2 (trasa Berlin – Poznań – Gniezno). Odcinek w województwie Wielkopolskim koordynowany jest przez Międzygminny Związek Turystyczny "Wielkopolska Gościnną" (na granicy woj. Wielkopolskiego i Dolnośląskiego) oraz Związek Międzygminny Puszczy Zielonki. Omawiana trasa biegnie z Puszczykowa przez Luboń do Poznania i dalej do Gniezna.

W podrozdziale 4.3. „Chronione wartości przyrodnicze krajobrazu kulturowego”, na s. 43 wymieniono 14 pomników przyrody zachowanych na terenie Lubonia. Są to m in. aleje lipowe wzdłuż ulic: 11 Listopada, Poniatowskiego, Lipowej, H. Kołłątaja, Szkolnej, Klonowej i pl. E. Bojanowskiego, wierzby białe, lipa szerokolistna i platan klonolistny - dziedziniec Szkoły Podstawowej Nr 2 oraz wierzby białe przy ul. Puszkina.

⁷ „Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Poznańskiego na lata 2008-2011” stanowiący załącznik do Uchwały Nr XX/151/2008 Rady Powiatu Poznańskiego z dnia 25.06.2008.

3. Zasoby dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Lubonia.

3.1. Zasoby zabytków w gminie.

Luboń jest miastem położonym bezpośrednio przy południowej granicy Poznania, przy linii kolejowej Poznań – Wrocław, od północy ograniczonym autostradą A – 2. Pierwsza wzmianka o miejscowości pochodzi z 1316 roku, a od 1452 roku była to wieś należąca do miasta Poznania. W 1719 roku sprowadzono tu pierwszych osadników z okolic Bambergu. Swój dynamiczny rozwój miejscowość zawdzięcza dopiero powstaniu w początku XX wieku dużych zakładów przemysłowych, wykorzystujących dogodnie położenie przy linii kolejowej oraz nad rzeką Wartą, co spowodowało, że Luboń stał się osadą fabryczną. W tym czasie wytyczono nowe tereny osadnicze w Żabikowie. W ramach tych przedsięwzięć urbanistycznych i szeroko zakrojonej akcji budowlanej zaprojektowano centralny plac, przy którym ulokowano kościół ewangelicki z pastorówką, a przy placu i wylotowych ulicach parcele przeznaczono na zabudowę mieszkalną. Zabudowania mieszkalne powstały także przy zakładach przemysłowych, gdzie wybudowano kolonie pracownicze. W 1955 roku okoliczne osady, czyli Luboń, Lasek i Żabikowo, zostały połączone w jeden organizm miejski i jako Luboń otrzymały prawa miejskie.

Przy dawnym pl. Wolności obecnie pl. E Bojanowskiego znajduje się zespół dawnego kościoła ewangelickiego z pastorówką, obecnie kościół parafialny p.w. Św. Barbary. Przy ulicy ks. Streicha zlokalizowany jest kościół katolicki p.w. św. Jana Bosko. Budowę świątyni rozpoczęto w 1935 roku. Obecnie znajduje się w bardzo dobrym stanie.

Przy ul. Armii Poznań 27 znajduje się budynek dawnej szkoły podstawowej wpisany do rejestru zabytków, o zachowanej pierwotnej bryle oraz elewacjach utrzymanych w nieotynkowanej cegle. Obiekt nadal jest użytkowany jako budynek szkolny.

W zachodniej części miasta przy ul. Niezlomnych znajduje się teren dawnego hitlerowskiego obozu karno – śledczego, pełniący obecnie funkcję muzeum i miejsca pamięci narodowej. Z zabudowań zachował się skromny budynek wartowni, pełniący funkcję izby muzealnej. Teren ten jest wpisany do rejestru zabytków.

Do najwartościowszych zabytków na terenie Lubonia zalicza się zabudowę przemysłową. Po wschodniej stronie torów kolejowych, w południowej części miasta, znajduje się rozległy

kompleks Zakładów Nawozów Fosforowych wraz z kolonią mieszkalną. Obiekty te w swej zasadniczej części zostały wybudowane w latach 1909 –1914 według projektów światowej sławy wrocławskiego architekta Hansa Poelziga. Kompleks został wpisany do rejestru zabytków. Ochroną konserwatorską objęto następujące obiekty: budynek administracyjny I, stołówkę, magazyn superfostatu – tzw. halę Poelziga, 5 budynków produkcyjnych, kotłownię z kominem oraz 5 budynków kolonii mieszkalnej. Obiekty te zaliczają się do wybitnych dzieł wczesnego modernizmu. Bez większych przekształceń i po wykonaniu prac renowacyjnych zachowany jest budynek tzw. Hali Poelziga. Pozostałe obiekty wykazują zróżnicowany stopień przekształceń, wynikający ze zmian w technologii produkcji.

Po wschodniej stronie torów, w północnej części miasta znajduje się zespół zabudowań Zakładów Przemysłu Ziemniaczanego. W dwóch zespołach zabudowań fabrycznych zostały wpisane do rejestru zabytków w 1983 roku następujące obiekty: willa dyrektora, elektrownia-kotłownia, drożdżarnia, słodownia, krochmalnia, wieża próżniowa suszarni krochmalu, suszarnia wycierek, suszarnia mączki z wieżą próżniową, syropiarnia, bednarnia – stolarnia, warsztaty elektryczno – mechaniczne, warsztat mechaniczny, magazyn wyrobów gotowych, komin przy kotłowni rezerwowej.

Zabudowa mieszkaniowa miasta, poza wspomnianymi wyżej obiektami sakralnymi, zespołami fabrycznymi oraz zabudową stacji kolejowej i pojedynczymi budynkami gospodarczymi ma charakter mieszkaniowy. Najstarsza zabudowa mieszkalna Lubonia powstawała w drugiej połowie XIX wieku i była związana z rolniczym charakterem miejscowości. Na początku XX wieku, równoległe do tworzącej się struktury urbanistycznej (w części wschodniej – przemysłowej, w części zachodniej w charakterze „miasta ogrodu”) powstawało odpowiednio zróżnicowane budownictwo mieszkalne – we wschodniej części wielorodzinne, w części zachodniej willowe. W okresie międzywojennym XX wieku przestrzeń między tymi dwoma ośrodkami wypełniono okazałymi willami. Do dzisiaj zróżnicowanie to, które powstało w wyniku tamtych procesów, jest wyraźnie widoczne.

3.2. Obiekty zabytkowe nieruchome o najwyższym znaczeniu dla Lubonia

Poniższa tabela przedstawia obiekty znajdujące się na terenie Miasta Luboń, które wpisane zostały do rejestru zabytków na podstawie decyzji Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Poznaniu.

TABELA 1. WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTKÓW

L.p.	Nazwa obiektu lub zespołu	Decyzja adm.
1.	Kościół poewangelicki, ob. rzymsko-katolicki p.w. św. Barbary, Plac Bojanowskiego.	2629/A z 24.09.1997
2.	Pastorówka, ob. plebania, Plac Bojanowskiego.	2629/A z 24.09.1997
3.	Szkoła, ul. Armii Poznań.	2248/A z 10.09.1992
4.	Zespół zabudowy fabrycznej Zakładów Przemysłu Ziemniaczanego.	1917/A z 28.12.1983
	a Budynek mieszkalno-administracyjny	
	b Kotłownia i elektrownia	
	c 7 Budynków produkcyjnych	
	d Stolarsnia	
	e 2 Warsztaty	
	f Magazyn	
	g Komin (przy kotłowni rezerwowej)	
5.	Zespół fabryki chemicznej (Poznańskie Zakłady Nawozów Fosforowych).	1938/A z 27.02.1984
	a 2 Budynki administracyjne	
	b Hala Poelziga (magazyn superfosfatu)	
	c 6 Budynków produkcyjnych	
	d Kotłownia z kominem	
6.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej (Poznańskie Zakłady Nawozów Fosforowych), ul. Kolonia PZNF 1.	1919/A z 28.12.1983
7.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej (Poznańskie Zakłady Nawozów Fosforowych), ul. Kolonia PZNF 2.	1920/A z 28.12.1983
8.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej (Poznańskie Zakłady Nawozów Fosforowych), ul. Kolonia	1925/A z 29.12.1983

	PZNF 3.	
9.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej (Poznańskie Zakłady Nawozów Fosforowych), ul. Kolonia PZNF 4.	1926/A z 29.12.1983
10.	Dom, ul. Armii Poznań 51/52.	1918/A z 28.12.1983
11.	Pomnik „Siewcy”, rzeźb. Marcin Rożek, ul. Armii Poznań.	48/Wlkp/B z 03.02.2004
12.	Niemiecki obóz karno - śledczy Hitlerowski obóz karno-śledczy wraz z budynkiem przy ul. Niezlomnych 2	35/Wlkp/A 18.07.2000 14.12.2009
13.	Historyczny układ urbanistyczny miasta Luboń	794/Wlkp/A 24.05.2010

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z „Raportu o stanie zabytków w mieście Luboń” opracowany przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków, Poznań 2005 r.

3.3. Obiekty zabytkowe nieruchome z terenu Lubonia - Gminna Ewidencja Zabytków.

TABELA 2. WYKAZ OBIEKTÓW WPISANYCH DO GMINNEJ EWIDENCJI ZABYTEKÓW

Ulica	Numer	Obiekt	Czas powstania	Materiał
pl. Bojanowskiego	8	kościół paraf. p.w. św. Barbary	1908 - 1912 r.	murowany
Streicha	24	kościół paraf. p.w. św. Jana Bosko	1934-1938 r.	murowany
pl. Bojanowskiego	8	Pastorówka ob. plebania	1908 - 1912 r.	murowany
pl. Bojanowskiego	6	kaplica i klasztor	1922 r.	murowany
Żabikowska	40	szkoła	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	27	szkoła	1905 r.	murowany
Bojanowskiego	1	restauracja	4 ćw. XIX w.	murowany, szachulcowy
Bojanowskiego	3	apteka	lata 20-te XX w.	murowany
Bojanowskiego	7	dom mieszkalny	1900-1910 r.	murowany, szachulcowy
Poniatowskiego	18	poczta	lata 20-te XX w.	murowany
Okrzei	65	ośrodek zdrowia	lata 30-te XX w.	murowany
Armii Poznań	7	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	21	dom mieszkalny	lata 20 i 30-te XX w.	murowany

Armii Poznań	23	dom mieszkalny	1927 r.	murowany
Armii Poznań	32	dom mieszkalny	II połowa XIX w.	murowany
Armii Poznań	35	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.	murowany
Armii Poznań	36	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Armii Poznań	50	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Armii Poznań	44	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	57	dom mieszkalny	1925 r.	murowany
Armii Poznań	59	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Armii Poznań	65	dom mieszkalny	1925 r.	murowany
Armii Poznań	61	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Armii Poznań	67	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Armii Poznań	66	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Armii Poznań	70	Dom dróżnika	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	77	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Armii Poznań	78	dom mieszkalny	pocz. X X w.	murowany
Armii Poznań	78	piekarnia, sklep	1 ćw. XX w.	murowany
Armii Poznań	99	dom mieszkalny	lata 20 i 30-te XX w.	murowany
Armii Poznań	111	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Armii Poznań	117	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Armii Poznań	121	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Armii Poznań	53	budynek gospodarczy	1900 - 1910 r.	murowany
Armii Poznań	53	dom mieszkalny	1900 - 1910 r.	murowany, szachulcowy
Cieszkowskiego	1	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Cieszkowskiego	2	dom mieszkalny	lata 20 i 30-te XX w.	murowany
Cieszkowskiego	4	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Cieszkowskiego	9	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Dąbrowskiego	4	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Dąbrowskiego	11	dom mieszkalny	1935 r.	murowany
Dworcowa	4	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Dworcowa	5	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Dworcowa	6	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Dworcowa	10	dom mieszkalny	Pocz. XX w.	murowany
Dworcowa	12	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Dworcowa	14	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Dworcowa	17	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.	murowany
Dworcowa	19	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Fabryczna	56	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Fabryczna	62	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Grzybowa	1	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany
Grzybowa	4	dom mieszkalny	Okres międzywojenny	murowany

Kopernika	6	dom mieszkalny	1929 r.	murowany
Kościuszki	28	dom mieszkalny	1928 r.	murowany
Kościuszki	38	dom mieszkalny	1 ćw. XX w.	murowany
Kościuszki	40/42	dom mieszkalny	ok. 1900 r.	murowany
Kościuszki	52	dom mieszkalny	ok. 1900 r.	murowany
Kościuszki	111	dom mieszkalny	1900-1910 r.	murowany
Kościuszki	122	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.	murowany
Kręta	2	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Kręta	10	dom mieszkalny	1924 r.	murowany
Kręta	32	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Kręta	37	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Lipowa	3	dom mieszkalny	1916 r.	murowany
Lipowa	13	dom mieszkalny	ok. 1900 r.	murowany
Lipowa	6	dom mieszkalny	1900-1910 r.	murowany
Lipowa	24	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany
Lipowa	25	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany
Lipowa	31	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany
Lipowa	43	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany
Lipowa	59	dom mieszkalny	1936 r.	murowany
Lipowa	67	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany
11 Listopada	56	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
11 Listopada	58	dom mieszkalny	ok. 1900 r.	murowany
11 Listopada	118	dom mieszkalny	1900-1910 r.	murowany
Łakowa	5	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Łakowa	11	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Łakowa	17	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Matejki	1	dom mieszkalny	1931 r.	murowany
Matejki	2	dom mieszkalny	1930 r.	murowany
Matejki	3	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Matejki	5	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Matejki	9	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Mickiewicza	2	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Mickiewicza	14	dom mieszkalny	1926-1927 r.	murowany
Niezlomnych	3	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Niezlomnych	11	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Okrzei	14	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	18	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	20	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	31	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	32	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Okrzei	34	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany

Okrzei	35	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	37	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	39	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	40	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	41	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	45	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	47	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	49	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	51	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	65	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	67	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Okrzei	73	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Okrzei	75	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Podgórna	7	dom mieszkalny	1938 r.	murowany
Podgórna	12	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Podgórna	22	dom mieszkalny	lata 20 i 30-te XX w.	murowany
Poniatowskiego	8	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Poniatowskiego	14	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Poniatowskiego	15	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Poniatowskiego	21/23	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Poniatowskiego	24	dom mieszkalny	ok. 1900 r.	murowany
Poniatowskiego	27	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany, szachulcowy
Poniatowskiego	31	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Poniatowskiego	37	dom mieszkalny	ok. 1910 r.	murowany, szachulcowy
Powstańców Wlkp	19	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.	murowany
Powstańców Wlkp	18A	rządówka	2 połowa XIX w.	murowany
Powstańców Wlkp	18	obora	2 połowa XIX w.	murowany
Powstańców Wlkp	48	Zakład przemysłowy	Początek XX w.	murowany
Powstańców Wlkp	48A	Zakład przemysłowy	Początek XX w.	murowany
Powstańców Wlkp	63	czworak	2 połowa XIX w.	murowany
Poniatowskiego	50b	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Poznańska		dom mieszkalny	2 połowa XIX W.	murowany
Pułaskiego	7	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Pułaskiego	5	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Pułaskiego	18	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Ratajczaka	4	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Rutkowskiego	1	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Sobieskiego	1	dom mieszkalny	1929 r.	murowany
Sobieskiego	2	dom mieszkalny	1929 r.	murowany
Sobieskiego	3	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany

Sobieskiego	5	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	6	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	8	dom mieszkalny	1928-1929 r.	murowany
Sobieskiego	19	dom mieszkalny	1925 r.	murowany
Sobieskiego	38	dom mieszkalny	1930 r.	murowany
Sobieskiego	39	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	46	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	48	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Sobieskiego	67	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	70	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	78	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Sobieskiego	84	budynek gospodarczy	koniec XIX w.	murowany
Sobieskiego	85	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	86	budynek gospodarczy	1907 r.	murowany
Sobieskiego	89	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Sobieskiego	95	dom mieszkalny	początek XX w.	murowany
Sobieskiego	96	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.	murowany
Sobieskiego	99	dom mieszkalny	lata 80-te XX w.	murowany
Sobieskiego	105	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Sobieskiego	108	dom mieszkalny	1933 r.	murowany
Sobieskiego	109	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Sobieskiego	104A	dom mieszkalny	1925 r.	murowany
Sobieskiego	122	dom mieszkalny	2 poł. XIX w.	murowany
Sobieskiego	122A	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Niepodległości	20	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Kopernika	14	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Kościuszki	78	dom mieszkalny	2 połowa XIX w.	murowany
Ogrodowa	5	dom mieszkalny	okres międzywojenny	murowany
Ogrodowa	7	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Streicha	1/3	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Streicha	4	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
Streicha	27	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
3 Maja	10	dom mieszkalny	lata 30-te XX w.	murowany
3 Maja	16	dom mieszkalny	pocz. XX w. i lata 20-te XX w.	murowany
3 Maja	20	dom mieszkalny	1898 r.	murowany
3 Maja	19	dom mieszkalny	kon. XIX w. i lata 30-te XX w.	murowany
Strumykowa	26	dom mieszkalny	ok. 1930 r.	murowany
Strumykowa	30	dom mieszkalny	1927 r.	murowany

3 Maja	8	dom mieszkalny	pocz. XX w. i lata 30-te XX w.	murowany
3 Maja	11	dom mieszkalny	II połowa XIX w.	murowany
3 Maja	29	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Tuwima	3	dom mieszkalny	1935 r.	murowany
Wojska Polskiego	47	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Wojska Polskiego	53	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Wojska Polskiego	71	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Wojska Polskiego	77	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Wojska Polskiego	79	dom mieszkalny	koniec XIX w.	murowany
Żabikowska	39	dom mieszkalny	lata 20-te XX w.	murowany
Żabikowska	47	dom mieszkalny	4 ćw. XIX w.	murowany
Żabikowska	55	dom mieszkalny	ok. 1900 r.	murowany
Żabikowska	84	dom mieszkalny	3 ćw. XIX w.	murowany
Romana Maya	1	budynek administracyjny	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	budynek administracyjny	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	magazyn superfosfatu pylistego	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	magazyn siarki	lata 20-te XX w.	murowany
Romana Maya	1	most kolejowy	1909-1910 r.	murowany, stalowy
Romana Maya	1	budynek klejarni i warsztaty	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	przychodnia zakładowa	lata 30-te XX w.	murowany
Romana Maya	1	magazyn pirytu	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	budynek przetworów kostnych	1921-1923 r.	murowany
Romana Maya	1	Warsztaty samoch.	lata 30-te XX w.	murowany
Romana Maya	1	kotłownia z kominem i zbiornikiem wody	1909-1911 r.	murowany
Romana Maya	1	budynek produkcyjny superfosfatu	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	budynek produkcji soli fosforowej	1909-1914 r.	murowany

		warsztaty		
Romana Maya	1	mechaniczne	1909-1914 r.	murowany
Romana Maya	1	kotłownia rezerwowa	1021-1923	murowany
Romana Maya	10	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
Kolonia PZNF	1	dom mieszkalny	1912 r.	murowany
	51/51			
Armii Poznań	A	dom mieszkalny	1912 r.	murowany
Kolonia PZNF	2	dom mieszkalny	1912 r.	murowany
Kolonia PZNF	3	dom mieszkalny	1912 r.	murowany
Kolonia PZNF	4	dom mieszkalny	1912 r.	murowany
Armii Poznań	45	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Armii Poznań	45	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	64	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Armii Poznań	49	budynek syropiarni	1921-1925 r.	murowany
Armii Poznań	49	budynek słodowni	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	49	budynek drożdżarni	pocz. XX w.	murowany
		wieża próżniowa		
Armii Poznań	49	suszarni krochmalu	1904-1908 r.	murowany
		budynek bednarni i		
Armii Poznań	49	stolarni	1904-1908 r.	murowany
		budynek suszarni		
Armii Poznań	49	wycierek	1904-1908 r.	murowany
		magazyn wyrobów		
Armii Poznań	49	gotowych	1904-1908 r.	murowany
Armii Poznań	49a	ośrodek zdrowia	pocz. XX w.	murowany
		budynek krochmalni		
Armii Poznań	49	pszennej	1924 r.	murowany
Armii Poznań	49	stacja filtrów	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	49	budynek melasowni	1904-1907 r.	murowany
		budynek suszarni		
		mączki z wieżą		
Armii Poznań	49	próżniową	pocz. XX w.	murowany
		warsztaty		
Armii Poznań	49	mechaniczne	1904-1908 r.	murowany
Armii Poznań	49	kotłownia elektrowni	1904-1908 r.	murowany
Armii Poznań	49	budynek remizy	1904-1908 r.	murowany
Armii Poznań	49	budynek glikozowni	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań	49	warsztaty	pocz. XX w.	murowany

		mechaniczne		
		komin kotłowni		
Armii Poznań	49	rezerwowej	1904-1908 r.	murowany
Armii Poznań	72	dom mieszkalny	pocz. XX w.	murowany
		dom mieszkalny i		
Armii Poznań	47	magazyn	1904-1908 r.	murowany
Armii Poznań	43	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Armii Poznań	41	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Armii Poznań	39	dom mieszkalny	1924 r.	murowany
Armii Poznań		most kolejowy	pocz. XX w.	murowany
Armii Poznań		przejście podziemne	pocz. XX w.	murowany
		most kolejowy nad		
Dworcowa		strugą	pocz. XX w.	murowany
		most kolejowy nad		
Dworcowa		strugą	pocz. XX w.	murowany
Powstańców Wlkp.		most kolejowy	pocz. XX w.	murowany
		budynek		
Romana Maya	1	administracyjny	1909-1914 r.	murowany
		straż pożarna		
Romana Maya	1	zakładowa	1909-1914 r.	murowany
Ratajskiego	6	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Ratajskiego	5	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Ratajskiego	4	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Ratajskiego	3	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Ratajskiego	2	budynek gospodarczy	pocz. XX w.	murowany
Ratajskiego	2	dom mieszkalny	1904 r.	murowany
Ratajskiego	1	dom dyrektora fabryki	1904 r.	murowany
		niemiecki obóz karno		
Niezlomnych	2	- śledczy	1943 - 1945 r.	
		budynek dworca		
Dworcowa		kolejowego	1909 r.	murowany
Dworcowa		budynek spedycji	1909 r.	murowany
Dworcowa		nastawnia	pocz. XX w.	murowany
Cmentarna	2	cmentarz	kon. XIX w.	
		historyczny układ		
Luboń		urbanistyczny		
		wiata przejścia		
Dworcowa		podziemnego	początek XX w.	metalowy

Dworcowa		wiata przejścia podziemnego przy budynku nastawni	początek XX w.	metalowy
Niezlomnych	2	bunkry	lata 40-te XX w.	betonowe
Kręta		wiadukt kolejowy		murowany

Źródło: na podstawie kart „Gminnej Ewidencji Zabytków” utworzonych w 2009 r. autorstwa Marii Piotrowskiej, zweryfikowanych w roku 2012 i 2014.

3.4. Zespoły najcenniejszych zabytków ruchomych na terenie miasta Lubonia.

Jedynym zabytkiem gminy Luboń skromnie wyposażonej w zabytki wpisanym do Rejestru Zabytków Województwa Wielkopolskiego jest rzeźba Siewcy autorstwa Marcina Rożka. Pomnik ten stojący przy wjeździe do kolonii przy zakładach fosforowych nawozów sztucznych wpisano na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w porozumieniu z Urzędem Gminy w Luboniu do rejestru zabytków.

Zabytki ruchome na terenie gminy Luboń ograniczają się jedynie do występowania w wyposażeniu (dość skromnym) kościoła p.w. św. Barbary oraz kaplicy w Domu Prowincjalnym Sióstr Służebniczek.

3.5. Krajobraz kulturowy (obszarowe wpisy do rejestru zabytków, obszary chronionego krajobrazu)

3.5.1. Obszarowe wpisy do rejestru.

W dniu 20 listopada 2008 roku Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wszczął postępowanie administracyjne w sprawie wpisania zabytkowych układów urbanistycznych Lubonia do rejestru zabytków. Dnia 24 maja 2010 roku Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków wydał decyzję w sprawie wpisania do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego pod numerem 794/Wlkp/A historycznego układu urbanistycznego miasta Luboń, powiat poznański który określają:

1. nawarstwienia kulturowo – osadnicze od czasów pradziejowych po okres nowożytny,
2. część układu dzielnicy Luboń-Żabikowo: Plac E. Bojanowskiego z odcinkami ulic

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

- Poniatowskiego, Szkolnej, Agrestowej, H. Kołłątaja i Lipowej,
3. układ komunikacyjny ulic Powstańców Wielkopolskich, Okrzei, Kościelnej, Jagiełły, M. Konopnickiej, J. Matejki, A.Cieszkowskiego, Skargi, Streicha, Kozińskiego, Dworcowej oraz Armii Poznań, Słonecznej i Ratajskiego,
 4. zespół dworca kolejowego z torowiskiem,
 5. część obszaru dawnych Wielkopolskich Zakładów Przemysłu Ziemniaczanego
 6. część obszaru Zakładów Przemysłowych im. Romana Maya obejmujący historyczną zabudowę przemysłową i mieszkalną oraz park Siewcy,
 7. oraz występujące nawarstwienia kulturowo-osadnicze od czasów pradziejowych po okres nowożytny.

3.5.2. Pomniki przyrody

Obiekty uznane za pomniki przyrody odznaczają się rzadkością występowania, znacznym wiekiem, okazałymi wymiarami i osobliwą formą lub innymi cechami wyróżniającymi dany okaz wśród osobników danego gatunku lub innych podobnych obiektów.

Na terenie miasta ważnym elementem przyrodniczego systemu są aleje drzew pomnikowych objętych ochroną prawną oraz pojedyncze pomniki przyrody.

Na terenie miasta Lubonia zarejestrowano następujące pomniki przyrody:

- aleje drzew pomnikowych - wzdłuż ulic: 11 Listopada, Poniatowskiego, Lipowej, Kołłątaja, Szkolnej, Klonowej i pl. E. Bojanowskiego,
- wierzba biała – dziedziniec Szkoły Podstawowej Nr 2,
- lipa szerokolistna - dziedziniec Szkoły Podstawowej Nr 2,
- platan klonolistny - dziedziniec Szkoły Podstawowej Nr 2,
- wierzba biała – ul. Puskina,
- wierzba biała – ul. Puskina,
- wierzba biała (4 drzewa) - skarpa w dolinie Strumienia Junikowskiego.

3.6. Zabytki archeologiczne.

3.6.1. Wykaz stanowisk archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków.

Na terenie miasta brak jest stanowisk wpisanych do rejestru zabytków.

3.6.2. Wykaz stanowisk o własnej formie krajobrazowej.

Na terenie miasta brak jest stanowisk archeologicznych o własnej formie krajobrazowej.

3.6.3. Zestawienie liczbowe zewidencjonowanych stanowisk archeologicznych łącznie z ich funkcją oraz krótką analizą chronologiczną (opis koncentracji stanowisk archeologicznych – uwarunkowania fizjograficzne).

W przekroju chronologicznym na obszarze gminy Luboń mamy do czynienia z zespołami kultur począwszy od epoki kamienia, neolitycznymi, łużycką, przeworską, wczesnopolską oraz okresu średniowiecznego i nowożytnego.

Osadnictwo pradziejowe związane głównie z ciekami wodnymi, grupuje się z reguły wzdłuż dolin rzecznych oraz na wyniesieniach. I tak skupia się głównie na krawędziach i stokach doliny rzeki Warty. Rejonem skoncentrowanego osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego jest rejon Luboń – Lasek.

Począwszy od epoki kamienia, wśród stanowisk archeologicznych pochodzących z obszaru gminy duży procent stanowią stanowiska datowane na epokę kamienia – mezolit, które zostały potwierdzone bogatym materiałem krzemienym na powierzchni (reprezentowane m.in. przez stanowiska Luboń - Lasek, stan. 1, ob. AZP 54-27/20, Luboń - Lasek, stan. 25, ob. AZP 54-27/44). Liczne są również osady kultur neolitycznych oraz pochodzących z wczesnego średniowiecza (Luboń - Lasek, stan. 11, ob. AZP 54-27/30, Luboń, stan. 52, ob. AZP 54-27/122). Ponadto intensywne osadnictwo wczesnośredniowieczne występuje wokół Lubonia, wyznaczając tym samym jego metrykę.

W czerwcu 2012 r. na zlecenie Burmistrza Miasta Luboń, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

rejestrze zabytków, krajowej, wojewódzkiej, gminnej ewidencji zabytków (Dz.U. Nr 113, poz.661), powstała gminna ewidencja zabytków archeologicznych, stanowiąca zbiór kart stanowisk archeologicznych oraz mapę z zaznaczeniem zespołów stanowisk archeologicznych, pojedynczych stanowisk poza zespołami oraz nawarstwień kulturowych.

Zabytek archeologiczny, to zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem (art. 3 pkt. 4 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami)⁸.

Zabytki archeologiczne są częścią dziedzictwa kulturowego. Na zasób zabytków archeologicznych składają się zarówno tzw. stanowiska archeologiczne – warstwy kulturowe i obiekty archeologiczne, jak i ruchome zabytki z nich pochodzące i skarby. Europejska konwencja o ochronie archeologicznego dziedzictwa kulturowego uznaje je jako źródło „zbiorowej pamięci europejskiej i instrument dla badań historycznych i naukowych”.

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo – konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Systematyzuje on dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu, poprzez obserwację archeologiczną oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie.

⁸ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz.959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871)

TABELA 3. ZASOBY ARCHEOLOGICZNEGO DZIEDZICTWA KULTUROWEGO NA TERENIE MIASTA LUBOŃ

MIASTO LUBOŃ								Ogólna ilość stan. archeo.
Kategorie faktów osadniczych w obrębie stanowisk								
Grodziska	Cmentarzyska płaskie	Cmentarzyska kurhanowe	Osady	Punkty osadnicze	Ślady osadnicze	Inne	Ilość Faktów w osadn.	
-	3	-	30	19	27	5	79	58

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Gminnej ewidencji zabytków archeologicznych dla Miasta Luboń” autorstwa Marii Piotrowskiej, Puszczykowo 2012 r.

Obszar miasta Luboń jest fragmentem Niziny Wielkopolsko – Kujawskiej i jednocześnie częścią Wysoczyzny Poznańskiej i Wysoczyzny Gnieźnieńskiej. Obejmuje obszar doliny Warty oraz mniejszych cieków. Terasy i doliny rzek oraz zbiorników wodnych stanowiły przydatne rejony dla osadnictwa pradziejowego i wczesnośredniowiecznego, toteż stanowiska archeologiczne położone są głównie na terenach terasy nadzalewowej Warty oraz przy krawędziach i na stokach dolin cieków wodnych. Na wysoczyznach występuje mniej pradziejowych stanowisk archeologicznych, przy czym zawsze w pobliskim sąsiedztwie cieków lub ich dolin. Uwzględniając chronologię osadnictwo pradziejowe trwało nieprzerwanie na tym obszarze od mezolitu, poprzez neolit i epokę brązu aż do średniowiecza włącznie. Jednakże osadnictwo stacjonarne wkroczyło na ten teren za pośrednictwem kultury łużyckiej oraz ludności okresu wczesnego średniowiecza.

Wśród stanowisk archeologicznych pochodzących z obszaru miasta duży procent stanowią stanowiska datowane na epokę kamienia – mezolit, które zostały potwierdzone bogatym materiałem krzemienym na powierzchni. Licznie reprezentowane są osady kultur neolitycznych oraz pochodzących z wczesnego średniowiecza.

Stanowiska średniowieczne i nowożytnie występujące wokół Lubonia wyznaczają tym samym jego metrykę.

4. Uwarunkowania wewnętrzne opieki nad zasobami dziedzictwa i krajobrazu kulturowego na obszarze Lubonia.

4.1. Stan zachowania zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków.

Stan zachowania obiektów znajdujących się na terenie miasta Luboń, wpisanych do rejestru zabytków, oceniony wg skali ocen od 1 do 5 (1 to stan bardzo zły, 5 to stan bardzo dobry).

TABELA 4. STAN ZACHOWANIA ZABYTEKÓW NIERUCHOMYCH WPISANYCH DO REJESTRU ZABYTEKÓW.

MIEJSCOWOŚĆ	OBIEKT	STAN ZACHOWANIA
Luboń	Szkoła, ul. Armii Poznań 27	4
Luboń	Dom dyrektora zakładów ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	4
Luboń	Elektrownia i kotłownia w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	3
Luboń	Drożdżarnia w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	3
Luboń	Słodownia w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	3
Luboń	Krochmalnia w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	5
Luboń	Wieża próżniowa w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	2
Luboń	Suszarnia wycierek w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	2
Luboń	Suszarnia mączki z wieżą próżniową w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	2
Luboń	Syropiarnia w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	2
Luboń	Bednarnia i stolarnia w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	4
Luboń	Warsztaty elektrycznych w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	3
Luboń	Warsztaty mechaniczne w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	3

Luboń	Magazyn wyrobów gotowych w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	2
Luboń	Komin przy kotłowni w zakładach ziemniaczanych, ul. Armii Poznań 49	5
Luboń	Budynek Administracyjny, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Stołówka, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Hala Poelziga, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Magazyn kleju ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	3
Luboń	Fabryka kości, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Warsztat mechaniczny, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	3
Luboń	Oddział soli fosforowych, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Magazyn pirytu, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Fabryka superfosfatu, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	3
Luboń	Kotłownia z kominem, ul. R. Maya 1, zakłady chemiczne	4
Luboń	Dom, ul. Armii Poznań 51 - 51a	4
Luboń	Dom, Kolonia PZNF 1	4
Luboń	Dom, Kolonia PZNF 2	4
Luboń	Dom, Kolonia PZNF 3	4
Luboń	Dom, Kolonia PZNF 4	4
Luboń	Pomnik Siewcy	5
Luboń	Kościół p.w. św. Barbary Męczenniczki	5
Luboń	Plebania, d. pastorówka	5
Luboń	Teren obozu hitlerowskiego	5

Źródło: Opracowanie autorstwa Marii Piotrowskiej, Puszczykowo 2009 r.

Mając na względzie charakter zabudowy miasta niezbędne jest wprowadzanie zagadnień związanych z ochroną i opieką nad zabytkami do najważniejszych dokumentów mających wpływ na bieżące przekształcenia przestrzenne miasta. Dotyczy to zarówno dokumentów o charakterze strategicznym, takich jak: strategię rozwoju miasta, studia uwarunkowań i kierunków

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

zagospodarowania przestrzennego miasta, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego czy program rewitalizacji miasta. W miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, które będą opracowywane, niezbędne jest ujęcie obiektów zabytkowych, zarówno wpisanych do rejestru zabytków, jak i znajdujących się w Gminnej Ewidencji Zabytków.

Strategie, studia i plany powinny przewidywać rozwiązania właściwe dla zapobiegania powstawaniu zagrożeń dla zabytków oraz zagwarantowania im ochrony podczas realizacji różnego rodzaju inwestycji związanych z aktywizacją gospodarczą miasta, a także programy ich rewaloryzacji. Strategie rozwoju powinny uwzględniać wysokie walory architektoniczne oraz zabytkowe zakładów przemysłowych znajdujących się na terenie Lubonia, w tym w szczególności obiektów zaprojektowanych przez Hansa Poelziga. Zakłady fosforowe, z uwagi na ich wyjątkową jakość mogłyby stać się rozpoznawalną wizytówką miasta w świecie. Wyznaczone kierunki rozwoju i zagospodarowania terenu i jego przeznaczenie nie mogą być sprzeczne z zasadami sprawowania opieki nad zabytkami.

Jeszcze do niedawna dużym problemem dla Miasta Luboń był stan zachowania zabudowy stacji kolejowej. Obiektów w znacznym stopniu zniszczonych. W 2010 r. Polskie Koleje Państwowe rozpoczęły remont dworca kolejowego. Prace modernizacyjne, w skład których wszedł: remont dachu, elewacji i fundamentów, przebudowa wnętrza wraz z dostosowaniem go do potrzeb osób niepełnosprawnych, wymiana instalacji sanitarnej, elektrycznej, a także stolarki okiennej i drzwiowej, przywróciły dawny blask tego miejsca.

Przebudowa peronów, wiat czy magazynu obok budynku dworca będzie odrestaurowana w ramach przebudowy linii kolejowej E 59 do Wrocławia.

Dawna zabudowa mieszkalna powstała w końcu XIX wieku i w pierwszych dziesięcioleciach XX wieku, współcześnie osiągnęła próg sprawności technicznej. Oznacza to, że w odniesieniu do domów, które mają obecnie po 80 czy 100 lat, obecnie należy podejmować decyzję, czy zachować je, czy też rozebrać. Aktualny stan techniczny zabudowy pokazuje wyraźnie istnienie tego zjawiska. W części dawnej zabudowy zostały przeprowadzone kapitalne remonty, pozostałe budynki wymagają przeprowadzenia remontów lub rozbiórek. Z uwagi na to, że zabudowa ta w przeważającej mierze znajduje się w rękach prywatnych, podlega każdorazowo indywidualnym decyzjom co do ich dalszych losów. W tym przypadku istotnym czynnikiem ograniczającym stopniowy zanik dawnej zabudowy byłoby tworzenie programów wspomagających organizowanych przez lokalny samorząd. – jedyna możliwość to aplikowanie o środki zewnętrzne zarówno przez właścicieli jak i samorząd.

Wszystkie prace przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.2. Stan zachowania zabytków ruchomych.

Obiekty zabytkowe ruchome na terenie miasta Lubonia zachowane są w dobrym stanie. W roku 2002 ze środków Urzędu Miasta Lubonia zostały wykonane prace konserwatorskie pomnika „Siewcy” autorstwa Marcina Rożka, znajdującego się w centrum skweru przy skrzyżowaniu ulic Armii Poznań i Romana Maya. Pozostałe zabytki ruchome, które stanowią wyposażenie kościoła lubońskich p.w. św. Barbary Męczenniczki oraz w kaplicy domu zakonnego Zgromadzenia Sióstr Służebniczek Niepokalanego Poczęcia NMP, nie wymagają prac konserwatorskich.

Wszystkie prace przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków wymagają pozwolenia Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

4.3. Gminny plan ochrony zabytku na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych dla Miasta Luboń.

Pod koniec 2013 roku na zlecenie Burmistrza Miasta Luboń, po uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz Szefem Obrony Cywilnej Powiatu, powstał „Gminny plan ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych”. Obejmuje on swoim zakresem dwa szczególnie cenne obiekty na terenie Miasta Luboń: kościół parafialny p. w. Św. Barbary Męczenniczki oraz niemiecki obóz karno- śledczy (z wchodzącym w jego skład muzeum martyrologicznym).

W opracowaniu wskazano charakterystykę obiektów. Możliwe zagrożenia, a przede wszystkim instrukcje postępowania w zakresie ochrony zabytków na wypadek zagrożeń nadzwyczajnych. Przedstawiono wykaz zabytków ruchomych (Kościół p.w. Św. Barbary i obóz) podlegających zabezpieczeniu w razie sytuacji kryzysowych i na wypadek konfliktu zbrojnego.

W opracowaniu znalazły się również dane instytucji łączności i alarmowania, które należy powiadomić w sytuacji zagrożenia dla obiektów objętych ochroną.

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

4.4. Oznakowanie obiektów wpisanych do rejestru zabytków.

W 2014 roku Urząd Miasta Luboń wystąpił z wnioskiem do Powiatowego Konserwatora Zabytków w Poznaniu o zgodę na zamieszczenie na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znaku informującego o tym, iż zabytek podlega ochronie (zgodnie z art. 12 Ustawy z dnia 23 lipca 2003 o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162 poz. 1568 ze zmianami). Zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 lutego 2004 r. (Dz.U. Nr 30, 259) w sprawie wzoru znaku informacyjnego umieszczonego na zabytkach nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków znak ten ma kształt pięciokątnej tarczy skierowanej ostrzem w dół, o wymiarach 185 x 100 mm, wykonanej z blachy, na białym tle w górnej części napis: „ZABYTEK CHRONIONY PRAWEM”, poniżej tarcza herbowa złożona z błękitnego kwadratu, którego jeden z kątów tworzy ostrze tarczy oraz umieszczonego nad nim błękitnego trójkąta, rozgraniczonych po każdej stronie białym trójkątem (rys.1).

rys. 1 Znak informacyjny tzw. „Błękitna tarcza”

TABELA 5. LISTA OBIEKTÓW ZAPROPONOWANYCH DO OZNACZENIA TZW. "BŁĘKITNĄ TARCZĄ".

L.p.	Obiekt	adres
1.	kościół paraf. p.w. św. Barbary i plebania	pl. Bojanowskiego 8
2.	budynek szkoły	Armii Poznań 27
3.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej	Kolonia PZNF 1
4.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej	Kolonia PZNF 2
5.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej	Kolonia PZNF 3
6.	Dom kolonii mieszkalnej dawnej fabryki chemicznej	Kolonia PZNF 4
7.	Dom mieszkalny	Armii Poznań 51/52
8.	Niemiecki obóz karno - śledczy	Niezlomnych 2
9.	Dom mieszkalny	Armii Poznań 49a
10.	Budynek słodowni	Armii Poznań 49
11.	Budynek drożdżarni	Armii Poznań 49
12.	Budynek krochmalni pszennej	Armii Poznań 49
13.	Warsztaty mechaniczne	Armii Poznań 49
14.	Budynek syropiarni	Armii Poznań 49
15.	Budynek suszarni wycierek	Armii Poznań 49
16.	Budynek suszarni mączki	Armii Poznań 49
17.	Budynek wieży próżniowej	Armii Poznań 49
18.	Kotłowni elektrowni	Armii Poznań 49
19.	Budynek warsztaty mechaniczne	Armii Poznań 49
20.	Magazyn wyrobów gotowych	Armii Poznań 49
21.	Budynek bednarni i stolarni	Armii Poznań 49

Źródło: opracowanie własne, UM Luboń 2014 r.

4.5. Stan zachowania dziedzictwa archeologicznego oraz istotne zagrożenia dla zabytków archeologicznych.

Stanowiska archeologiczne nie wpisane do rejestru zabytków, ujawnione głównie podczas badań AZP, stanowią podstawową i najliczniejszą grupę, która składa się na archeologiczne dziedzictwo kulturowe. Najlepiej zachowane są stanowiska archeologiczne położone na nieużytkach, terenach niezabudowanych oraz terenach zalesionych.

W myśl art. 6 pkt. 3 Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami⁹ wszystkie zabytki archeologiczne – bez względu na stan zachowania podlegają ochronie i opiece.

Aktualnie zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych są inwestycje budowlane i przemysłowe, nielegalna eksploatacja piasnic i żwirowni. Istotne zagrożenie dla zachowania substancji zabytkowej stanowisk archeologicznych zlokalizowanych w obrębie pól uprawnych stanowi głęboka orka. Niektóre zagrożenia pojawiły się w ciągu ostatnich lat, jak na przykład działalność tzw. poszukiwaczy skarbów z wykrywaczami metali, których rozmiarów nie potrafimy ocenić. Działalność ta szczególnie zagraża cmentarzyskom zlokalizowanym na terenie gminy. Wiele zagrożeń wynika z przyspieszonego rozwoju gospodarczego – jak już wspomniano użycie ciężkiego sprzętu w rolnictwie, rozwój budownictwa na obrzeżach miast, budowa dróg. A zatem podstawowym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych są wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia prac ziemno-budowlanych.

Wysoki stopień zurbanizowania ma samo miasto Luboń. Zabytkowy układ urbanistyczny miasta, nakazuje szczególną ochronę pradziejowych, średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych w jego obrębie.

Aby zapobiec zniszczeniu stanowisk archeologicznych, prace ziemne prowadzone w strefie ochrony stanowisk archeologicznych wymagają prowadzenia prac archeologicznych w zakresie uzgodnionym z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków. Jest to szczególnie ważne podczas takich inwestycji jak budowa obwodnic, dróg, zbiorników retencyjnych, kopalń kruszywa, gdyż inwestycje te z uwagi na szerokopłaszczyznowy charakter prac ziemnych, w bezpowrotny sposób niszczą substancję zabytkową i obiekty archeologiczne.

Przebudowa układu urbanistycznego prowadzi często do naruszenia średniowiecznych i nowożytnych nawarstwień kulturowych. W związku z tym wszystkie prace ziemne wymagają jednoczesnego prowadzenia badań archeologicznych. Wyniki badań często stanowią jedyną dokumentację następujących po sobie epizodów osadniczych na tym terenie. Pozwalają skorygować, uszczegółowić i potwierdzić dane ze źródeł pisanych. Pozyskany w trakcie badań

⁹ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568, z 2004 r. Nr 96, poz. 959, Nr 238, poz. 2390, z 2006 r. Nr 50, poz. 362, Nr 126, poz. 875, z 2007 r. Nr 192, poz. 1394, z 2009 r. Nr 31, poz. 206, Nr 97, poz. 804, z 2010 r. Nr 75, poz. 474, Nr 130, poz. 871)

materiał ruchomy umożliwia uzupełnienie danych o kulturze materialnej mieszkańców.

Zagrożeniem dla dziedzictwa archeologicznego jest też rozwój turystyki zwłaszcza nad rzekami, jeziorami i w obszarach leśnych. Tereny te atrakcyjne pod względem rekreacyjnym obecnie, często były również okupowane przez ludzi w pradziejach i wczesnym średniowieczu. Dostęp do wody, który stanowił podstawę egzystencji osadniczej umożliwiał tworzenie niezwykle licznych osad o metryce sięgającej od epoki kamienia po czasy nowożytne.

Spośród zinwentaryzowanych stanowisk archeologicznych z terenu miasta Luboń większość uprzednio już znanych (archiwalnych), jest całkowicie zniszczona poprzez zwartą zabudowę miejską czy budownictwo przemysłowe.

Rozwój przemysłu, turystyki, budownictwa mieszkaniowego, stanowi istotne zagrożenie dla zabytków archeologicznych, dlatego ważne jest wypełnianie przez inwestorów wymogów konserwatorskich określonych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Największym zagrożeniem dla stanowisk archeologicznych oraz nawarstwień kulturowych na terenie miasta Luboń, są jak już wspomniano wcześniej, wszelkie inwestycje związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, które wymagają prowadzenia szerokopłaszczyznowych prac ziemno-budowlanych. W celu ochrony stanowisk archeologicznych i nawarstwień kulturowych podczas inwestycji związanych z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, należy ujmować zagadnienia związane z ochroną zabytków archeologicznych w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego oraz respektować zapisy dotyczące ochrony zabytków archeologicznych w opiniach i decyzjach Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

W najbliższych latach na terenie miasta Luboń zaplanowano szereg inwestycji, które wiążą się z pracami ziemnymi, przez co niosą zagrożenie dla zabytków archeologicznych.

TABELA 6. LISTA PLANOWANYCH W NAJBLIŻSZYCH LATACH INWESTYCJI NA TERENIE MIASTA LUBOŃ, KTÓRE WYMAGAJĄ UZGODNIENIA Z WOJEWÓDZKIM KONSERWATOREM ZABYTKÓW.

I.p.	Lokalizacja inwestycji	Zakres prac
1.	ul. Wschodnia	Budowa ulicy
2.	ul. Cieszkowskiego	Remont kanalizacji deszczowej
3.	ul. Poniatowskiego	Rozbudowa Szkoły Podstawowej Nr 1

4.	pl. E. Bojanowskiego	Przebudowa placu
5.	ul. Armii Poznań, Cyryla Ratajskiego	Budowa oświetlenia
6.	Kolonia PZNF	Budowa kanalizacji sanitarnej
7.	Ulica boczna od ul. Okrzei	Budowa kanalizacji sanitarnej
8.	ul. Dworcowej	Przebudowa kanalizacji deszczowej

4.5.1. Najważniejsze zasady ochrony zabytków archeologicznych

Respektowanie wyznaczonych stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych.

Wprowadzenie zapisu zapewniającego prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych tj. układu urbanistycznego miasta Luboń, obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków:

Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z budownictwem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych tj. układu urbanistycznego miasta Lubonia, obiektów wpisanych do rejestru zabytków i ujętych w ewidencji zabytków oraz stref występowania stanowisk archeologicznych, wymagają uzgodnienia z WUOZ, który określi warunki realizacji inwestycji.

4.6. Uwarunkowania wynikające ze Strategii rozwoju miasta Luboń na lata 2008 – 2017.

W roku 2008 sporządzono Strategię Miasta Lubonia na lata 2008 – 2017. Strategia powstała w ramach prac doradczych Wielkopolskiego Ośrodka Kształcenia i Studiów Samorządowych.

Dnia 25 kwietnia 2013 r. uchwałą nr XXXI/190/2013 Rada Miasta Luboń przyjęła aktualizację Strategii Miasta Luboń, wynikającą z konieczności dokonania analizy, korekty i uzupełnienia dotychczasowego dokumentu. Zmiany te okazały się niezbędne przede wszystkim przez fakty: dostosowania polityki lokalnej do zmieniających się uwarunkowań społecznych i gospodarczych w regionie, a także przygotowanie do nowego okresu programowania w Unii

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

Europejskiej w latach 2014-2020.

W powyższym dokumencie wyraźnie zaznaczono w formie definicji główną misję miasta: „Misją miasta Lubonia jest dążenie do zrównoważenia rozwoju najistotniejszych jego funkcji – mieszkalnej, gospodarczej oraz związanej z kulturą i wypoczynkiem”. Z powyższej deklaracji misji wynika, że głównym priorytetem samorządu gminy jest uregulowanie kwestii gospodarki przestrzennej miasta oraz wyrównanie zachwianych obecnie funkcji miasta, które powinny być realizowane w sposób zaplanowany i zrównoważony (z położeniem nacisku na zachowanie i lepsze wykorzystanie pozostałych do zagospodarowania obszarów przestrzeni miejskiej).

Omawiany dokument jedynie marginalnie zajmuje się dziedzictwem kulturowym zachowanym na terenie miasta Lubonia. W zaktualizowanej wersji opracowania temat zabytków poruszono w dziale 2.4.7. Turystyka:

„KONKLUZJE STRATEGICZNE: Na terenie miasta znajdują się wartościowe układy urbanistyczne oraz cenne architektonicznie zespoły zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej. Historyczny układ urbanistyczny miasta Luboń podlega ochronie i opiece prawnej.

Walory przyrodnicze i historyczne Lubonia eksponuje wyznaczona ścieżka dydaktyczna „Śladami przyrody i historii”. Istniejące ścieżki rowerowe wymagają uzupełnienia i połączenia z siecią ścieżek rowerowych w regionie.

Wsparcia wymaga rozwój infrastruktury hotelowej i gastronomicznej”¹⁰.

4.7. Uwarunkowania wynikające ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Luboń.

W dniu 25 września 2008 roku, Uchwałą Nr XXIII/129/08 Rady Miasta Luboń wprowadzono w życie Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Luboń, zaktualizowane Uchwałą Nr XXXII/195/2013 z dnia 23 maja 2013 r.

Na stronie 51 w rozdziale nr 5, Historyczno-kulturowe uwarunkowania rozwoju przestrzennego, podjęto tematykę występującej na terenie miasta substancji zabytkowej. W rozdziale tym szczegółowo omówiono historię terenów, na których położone jest obecne miasto Luboń (od osadnictwa schyłkowego okresu paleolitu, po czasy współczesne).

W dalszej kolejności, w rozdziale 5.1. Obiekty i obszary chronione, przedstawiono wykaz

¹⁰ W oparciu o „Strategię rozwoju Miasta Luboń na lata 2008-2017 (aktualizacja opracowania)” stanowiącą załącznik do Uchwały Rady Miasta Luboń Nr XXXI/190/2013 z dnia 25 kwietnia 2013 r.

obiektów i obszarów chronionych w mieście Luboń. Wymieniono zarówno obiekty wpisane do rejestru zabytków, jak i obiekty figurujące w Gminnej Ewidencji Zabytków. Wspomniano również, że „(...) Na terenie miasta znajdują się także wartościowe układy urbanistyczne oraz cenne architektonicznie zespoły zabudowy mieszkaniowej i przemysłowej zlokalizowane w rejonie ul. Poniatowskiego, ul. Okrzei, tzw. „Starego Lubonia” oraz terenów Zakładów Chemicznych i dawnych Zakładów Ziemniaczanych (...)”.

Następnie w rozdziale 5.2. na str. 67, omówiono strefy ochrony archeologicznej. Powołano się przy tym na załącznik graficzny, który jest integralną częścią dokumentu. Do tekstu dołączono uwagę: „(...) Wszelkie działania planistyczne na tych terenach wymagają uzgodnień z właściwymi organami ds. ochrony zabytków zgodnie z przepisami odrębnymi. Na terenie Lubonia znajduje się wiele stanowisk archeologicznych opisanych w Archeologicznym Zdjęciu Polski (AZP). Dla stanowisk zewidencjonowanych w ramach AZP, położonych na obszarach zurbanizowanych i planowanych do zagospodarowania planuje się prowadzenie obserwacji archeologicznej (...)”.

W rozdziale pt.: Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska kulturowego określono ogólną zasadę zobowiązań nałożonych na właścicieli obiektów zabytkowych, wpisanych do rejestru zabytków oraz na samorządy terytorialne, wynikających z Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.: „(...) zobowiązuje wszystkich obywateli do ochrony dóbr kultury, natomiast samorząd terytorialny zobowiązany jest do zapewnienia w tym celu warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych (...)”. Następnie: „(...) Za generalne cele ochrony wartości i zasobów środowiska kulturowego przyjmuje się: ochronę i popularyzację dziedzictwa kulturowego miasta Luboń, utrzymanie i wyeksponowanie zachowanych zasobów krajobrazu kulturowego i jego struktury, zachowanie i kształtowanie wysokiej jakości środowiska antropogenicznego i zapewnienie jego trwałego użytkowania (...)”.

Na działania w zakresie promowania dziedzictwa kulturowego miasta Luboń składają się: utrzymanie historycznego nazewnictwa miejscowości i obiektów topograficznych, popularyzacja historii miasta, wspomaganie edukacji historycznej poprzez przygotowanie stosownych materiałów pomocniczych.

W ramach ochrony walorów krajobrazu kulturowego miasta Luboń należy podjąć działania polegające na: sporządzeniu waloryzacji krajobrazu kulturowego miasta Luboń w celu określenia obiektów do objęcia ochroną, które zostaną ujęte w gminnej ewidencji zabytków, określaniu ustaleń ochrony na podstawie gminnej ewidencji zabytków oraz w sporządzanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, utrzymaniu i rewaloryzacji historycznej zabudowy układu

przestrzennego miasta, w szczególności dla terenów objętych proponowaną strefą ochrony konserwatorskiej, utrzymaniu historycznie ukształtowanej struktury osadniczej i sieci dróg, utrzymaniu przebiegu i przekrojów ciągów komunikacyjnych o walorach krajobrazowych, odnawianiu obsadzenia tymi samymi gatunkami drzew, utrzymywaniu w sprawności technicznej nawierzchni utwardzonych, utrzymaniu harmonijnego krajobrazu w obszarach widoczności z ciągów komunikacyjnych i punktów widokowych, a w szczególności w obszarze Parku Papieskiego, doliny cieków Bocianka, zabytkowej zabudowy ulicy Armii Poznań, utrzymaniu i wyeksponowaniu układów komponowanej zieleni parków, cmentarzy oraz obsadzeń przydrożnych i śródpolnych w szczególności przydrożnych i przywodnych alei drzew, zachowaniu w dobrym stanie technicznym i estetycznym dominant kulturowych w szczególności wież kościołów oraz historycznej zabudowy fabrycznej dawnych Zakładów Przemysłu Ziemniaczanego oraz zakładów chemicznych, prowadzeniu rehabilitacji i rewaloryzacji przestrzeni zdeformowanych i zdegradowanych w szczególności dla terenów zabudowy położonych w rejonie tzw. Żabikowa Centrum, Lasku Górnego i Lasku Dolnego, przeciwdziałaniu bezplanowej i chaotycznej parcelacji terenu w szczególności poprzez ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zasad podziału terenu oraz ewentualne zastosowanie procedury scaleń i podziałów wynikającej z przepisów odrębnych, przeciwdziałaniu zaśmiecania krajobrazu kulturowego nowymi lokalizacjami budowli substandardowych (barakami, tymczasowymi pawilonami usługowymi, przyczepami kempingowymi, mało estetycznymi obiektami technicznymi, agresywnymi formami reklamy).

Zasady kształtowania wysokiej jakości środowiska antropogenicznego dotyczyć będą w szczególności: zachowania w dobrym stanie technicznym i estetycznym: kościołów, szkół, obiektów usługowych, produkcyjnych i innych elementów zagospodarowania i wyposażenia miejscowości, utrzymania i eksponowania pomników i krzyży, utrzymania i eksponowania wartościowej zabudowy historycznej, jej proporcji, formy, typu dachów, wielkości i układu otworów okiennych i drzwiowych, rodzaju stolarki i jej zdobnictwa, materiału budowlanego, zapobieganiu występowania ubytków w zabudowie historycznej i stwarzanie warunków do ich ponownej zabudowy, realizowania nowej zabudowy w gabarytach i w miejscach lokalizacji dotychczasowej historycznej zabudowy, waloryzacji i estetyzacji zabudowy i zagospodarowania terenów osiedli blokowych oraz współczesnej zabudowy techniczno-produkcyjnej, kształtowania wysokich walorów estetycznych nowej zabudowy mieszkalnej, rekreacyjnej i produkcyjnej.

Ponadto na rysunku Studium wskazano proponowane obszary ochrony konserwatorskiej

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

obejmujące: obszary tzw. „Starego Lubonia”, obszar w rejonie ul. Poniatowskiego, tereny zakładów chemicznych „Luvena”, tereny dawnych Zakładów Ziemniaczanych.

Na stronach 155-156 wyszczególniono podstawowe zasady stosowne przy obiektach podlegających ochronie konserwatorskiej.

Zasady ochrony obiektów wpisanych do rejestru oraz ewidencji zabytków. Działania w zakresie ochrony obiektów wpisanych do rejestru zabytków polegać powinny na:

1) utrzymaniu wszystkich zabytkowych obiektów budowlanych wpisanych do rejestru zabytków;

2) zachowaniu dobrego stanu technicznego i estetycznego tych obiektów - wszelkie prace remontowe i konserwatorskie zewnętrzne i wewnętrzne wymagają wykonania projektu i uzgodnienia z właściwym organem ds. ochrony zabytków; należy także utrzymać właściwy stan estetyczny otoczenia tych zabytków, w tym zieleni, małej architektury i zagospodarowania posesji sąsiadujących;

3) likwidacja obiektów budowlanych oraz drzewostanu i zmiana zagospodarowania terenu na obszarach objętych ochroną konserwatorską oraz dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków wymaga zgody właściwego organu ds. ochrony zabytków;

4) na obszarach wpisanych do rejestru zabytków, w przypadku braku obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, lokalizacja nowych obiektów oraz przekształcenie obiektów istniejących powinna być poprzedzona wydaniem decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu uzgodnionej z właściwym organem ds. ochrony zabytków;

5) należy wykluczyć lokalizację wolnostojących nośników reklam zwłaszcza na tle zabytkowych obiektów, wpisanych do rejestru zabytków. Obiekty przewidziane do wpisu do rejestru zabytków i objęcia ochroną konserwatorską, obecnie wpisane do ewidencji zabytków, winny być na wniosek właściwego organu d.s. ochrony zabytków oznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako obiekty zabytkowe nie wpisane do rejestru – chronione prawem miejscowym.

Zasady ochrony stanowisk archeologicznych. Na rysunku Studium wskazano strefy ochrony archeologicznej. Przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, na wniosek Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków mogą być wprowadzane zapisy dotyczące strefy ochrony stanowisk archeologicznych lub obserwacji archeologicznej, co umożliwi udział organów ochrony zabytków w zagospodarowaniu terenów, na których mogą występować zabytki archeologiczne. Ograniczenia dla terenów objętych strefami wynikają z przepisów odrębnych i będą

ustalane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

W rozdziale „Polityka przestrzenna” na str. 177 i nn. opisano szereg zasad kształtowania tejże polityki w Luboniu. Polityka przestrzenna miasta Luboń zawiera się w czterech kierunkach rozwoju: kształtowanie środowiska mieszkaniowego, budowa rynku pracy związanego z obsługą produkcji i usługami wraz z funkcjami towarzyszącymi, tworzenie oferty wypoczynku i sportu, ochrony środowiska przyrodniczego i kulturowego. W tym w odniesieniu do rozwoju kultury zaliczono: ochronę obiektów zabytkowych, ochronę krajobrazu kulturowego, harmonijne kształtowanie nowej zabudowy dostosowanej do skali i charakteru istniejącej zabudowy.

W podrozdziale: Zadania służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych, w zakresie ochrony zabytków wspomina się potrzebę prowadzenia aktywnej polityki w dziedzinie ochrony i renowacji zabytków na terenie miasta oraz renowacja najwartościowszych obiektów położonych w granicach strefy ochrony konserwatorskiej miasta Luboń.

4.8. Uwarunkowania wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego obowiązujących na terenie Lubonia.

Spośród miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, trzy zasługują na szczególną uwagę.

W dniu 15 października 2008 roku, Rady Miasta Luboń podjęła uchwałę Nr XXIV/133/2008 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Luboń „Fosfory”.

W §8 uchwały określono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej:

1. Na rysunku planu wyznaczono strefę ochrony konserwatorskiej „K”, obejmującą zabytkowe zabudowania przemysłowe, w obrębie której ustala się ochronę i zachowanie historycznego układu urbanistycznego oraz historycznych form architektonicznych budynków, w tym gabarytów wysokościowych, form dachów i rozwiązań materiałowych.
2. Dla obiektów zlokalizowanych w obrębie strefy konserwatorskiej „K” ustala się:
 - a) wszelkie prace remontowe oraz prace związane z przebudową, rozbudową, dobudową, wymianą stolarki okiennej, drzwiowej, pokrycia dachowego przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków, określonych na rysunku planu, wymagają uzgodnień z właściwym organem służby ochrony zabytków,

- b) lokalizacja oraz forma architektoniczna nowych obiektów winny respektować historyczny i pierwotny układ założenia fabrycznego oraz wymagają uzgodnienia z właściwym organem służby ochrony zabytków,
 - c) zaleca się lokalizację nowych obiektów w miejscu budynków wcześniej rozebranych.
3. Na obszarze objętym planem znajdują się zewidencjonowane stanowiska archeologiczne objęte ochroną konserwatorską, określone na rysunku planu, dla których ustala się obowiązek uzgodnienia z właściwym organem służby ochrony zabytków wszelkich prac ziemnych związanych z zagospodarowaniem lub zabudowaniem terenu, przed uzyskaniem pozwolenia na budowę, celem ustalenia obowiązującego inwestora zakresu prac archeologicznych.

W dniu 26 marca 2009 roku, Rady Miasta Luboń podjęła uchwałę Nr XXIX/173/2009 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Luboń „Stary Luboń”.

W § 8 określono szereg ustaleń dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego.

1. Dla Strefy Ochrony Archeologicznej i stanowisk archeologicznych, wskazanych na rysunku planu miejscowego ustala się:
 - a) obowiązek prowadzenie wszelkich inwestycji zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony dóbr kultury i zabytków;
 - b) obowiązek przeprowadzenia archeologicznych badań ratunkowych przed rozpoczęciem prowadzenia prac ziemnych, zgodnie z przepisami odrębnymi.
2. Dla obiektu wpisanego do Rejestru [Zabytków] Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, wskazanego na rysunku planu miejscowego, ustala się ochronę obiektów, dla których obowiązują przepisy odrębne w zakresie ochrony zabytków.
3. Dla obiektów zabytkowych, wskazanych na rysunku planu miejscowego ustala się:
 - a) nakaz zachowania budynku w zakresie bryły, formy i rodzaju pokrycia dachu, układu i wystroju elewacji, formy stolarki okiennej i drzwiowej;
 - b) zakaz zmiany wyglądu w sposób niezgodny ze stylem obiektu w zakresie stosowanych materiałów zewnętrznych i kolorystyki;
 - c) przy remoncie elewacji nakaz odtworzeniem historycznych podziałów, detalu i kolorów, zgodnie z ich pierwowzorem;
 - d) przy wymianie stolarki okiennej i drzwiowej zewnętrznej nakaz dostosowania do pierwotnej historycznej formy oraz podziałów;

- e) przy wymianie pokrycia dachu nakaz zachowania lub przywrócenia pierwotnego rodzaju pokrycia w zakresie formy i materiału.
4. Dla Strefy Ochrony Konserwatorskiej, wskazanej na rysunku planu miejscowego ustala się:
- a) obowiązek prowadzenia wszelkich inwestycji zgodnie z przepisami odrębnymi dotyczącymi ochrony dóbr kultury i zabytków;
 - b) realizację dachów o kącie nachylenia głównych połaci od 30° do 45°, krytych dachówką lub materiałem dachówko-podobnym;
 - c) realizację elewacji budynków w jasnych kolorach pastelowych;
 - d) zakaz umieszczania anten, reklam na elewacjach frontowych budynków;
 - e) obowiązek akcentowania podziałów poziomych budynków, okapów, gzymsów;
 - f) zakaz wycinki drzew przyulicznych, chyba że ich lokalizacja stwarza niebezpieczeństwo.

W dniu 26 marca 2009 roku, Rady Miasta Luboń podjęła uchwałę Nr XXIX/172/2009 w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego Miasta Luboń „Tereny po WPPZ” (w 2014 r. trwają prace nad zmianą omawianego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego).

W § 7 omówiono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego w planie i wyznaczono:

- 1. Budynki wpisane do rejestru zabytków, chronione na podstawie przepisów odrębnych;
- 2. Strefę ochrony konserwatorskiej, oznaczoną symbolem na rysunku planu i dla niej ustala się:
 - a) obowiązek konserwacji zachowanych elementów układu przestrzennego zakładów ziemniaczanych i fabryki drożdży na terenach 3U,2MW/U,3MW/U,5MW/U;
 - b) nakaz ochrony historycznych osiedli mieszkaniowych na terenach 1MW/U,4MW/U;
 - c) nakaz pełnej ochrony elewacji budynków: zachowanie ścian szczytowych budynków ujętych w rejestrze zabytków, oznaczonych symbolem na rysunku planu oraz budynków na terenie 1MW/U, 4MW/U, utrzymanie i przywracanie lic ceglanych oraz detalu architektonicznego budynków zabytkowych;
 - d) nakaz ochrony wnętrz przemysłowych i utrzymania pierwotnych tendencji w układzie:
 - równoległym do komunikacji w dawnych zakładach ziemniaczanych, w budynkach, oznaczonych na rysunku planu numerami 2, 3, 4, 5, 6,
 - prostopadłym do komunikacji w fabryce drożdży, obejmującej budynki oznaczone na rysunku planu numerami 9,10,11;
 - e) nakaz dostosowania nowej zabudowy do historycznej kompozycji przestrzennej, w

zakresie usytuowania, skali i bryły oraz nawiązania formami współczesnymi do lokalnej tradycji architektonicznej.

3. W strefie ochrony archeologicznej, oznaczonej symbolem na rysunku planu ustala się nakaz ochrony obiektów archeologicznych, związanych z osadnictwem pradziejowym i średniowiecznym oraz z zabytkową zabudową mieszkaniową i przemysłową.
4. Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków obowiązują przepisy odrębne.

4.9. Uwarunkowania wynikające z przepisów dotyczących ochrony przyrody i równowagi ekologicznej

Podstawowe normy prawne określające zakres ochrony przyrody zawarte są w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 roku, o ochronie przyrody ¹¹

1. Do obszarów chronionego krajobrazu mają zastosowanie m.in. art. 23 i 24. Powołanie i funkcjonowanie obszarów chronionego krajobrazu angażuje zarówno administrację państwową (województwo) jak i samorząd gminny. Z ogólnych zapisów związanych z ochroną tych obszarów na szczególną uwagę zasługują wskazania zawarte w art. 24, w podpunktach 3, 5 i 9, w których pośrednio chronione są zabytkowe zadrzewienia śródpolne, czy inne zabytkowe formy ziemne.
2. Największa zależność między ochroną przyrody i opieką nad zabytkami występuje w odniesieniu do ochrony pomników przyrody. W art. 40, jest mowa o ochronie przyrody z uwzględnieniem wartości przyrodniczych, naukowych, kulturowych, historycznych lub krajobrazowych. Dzięki takiej formule, omawiana ustawa w istotny sposób włącza się w obszar ochrony zabytkowych kompleksów zieleni.

¹¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2009 r. Nr 151, poz. 1220, Nr 157, poz. 1241, Nr 215, poz. 1664, z 2010 r. Nr 76, poz. 489, Nr 119, poz. 804, z 2011 r. Nr 34, poz. 170, Nr 94, poz. 549, Nr 208, poz. 1241, Nr 224, poz. 1337, z 2012 r. poz. 985, z 2013 r. poz. 7, 73, 165).

5. Cele gminnego programu opieki nad zabytkami (art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami).

Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Luboń ma na celu:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

6. Kierunki realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

6.1. Gminna ewidencji zabytków.

6.1.1. Działanie – weryfikacja gminnej ewidencji zabytków nieruchomości oraz sporządzenie gminnej ewidencji zabytków małej architektury.

L.p.	Działanie	Czas realizacji w latach
1.	Weryfikacja gminnej ewidencji zabytków, która została sporządzona w 2009 roku (zaktualizowana w 2012 r.) w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości zewidencjonowanych przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Weryfikacja będzie polegać na systematycznym uzupełnianiu kart adresowych o uzyskane dane i dokumentację fotograficzną w tym działania związane z rozpoznaniem i wprowadzaniem do ewidencji zmian powstałych w wyniku rozbiórek, modernizacji i remontów obiektów, w porozumieniu z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.	2014-2016

6.1.2. Działanie – sporządzenie gminnej ewidencji zabytków archeologicznych.

L.p.	Działanie	Czas realizacji w latach
1.	Uzupełnianie i zweryfikowanie istniejącej ewidencji zabytków archeologicznych poprzez włączanie informacji o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości niezależnie od charakteru badań.	2015-2016

6.2. Promocja regionu i edukacja przez prezentację lokalnych zasobów dziedzictwa kulturowego.

6.2.1. Działanie – udostępnianie i promocja zabytków nieruchomości.

L.p.	Działanie	Czas realizacji w latach
1.	Rozpowszechnienie informacji na temat obiektów wpisanych do rejestru zabytków z terenu gminy, a także zabytkowego złożenia urbanistycznego Lubonia	2014-17

2.	Udostępnienie gminnej ewidencji zabytków oraz „Programu opieki nad zabytkami Miasta Lubonia na lata 2014 – 2017” na stronie internetowej Urzędu Miasta Lubonia	2014
3.	Publikowanie miejskich materiałów reklamowych i turystycznych dotyczących istniejących w mieście zabytków we współpracy z PLOT.	2014-2017
4.	Wspieranie organizacji i stowarzyszeń w opracowaniu i publikacji materiałów dotyczących historii i zabytków Lubonia. Zbieranie i skupowanie materiałów archiwalnych (tj.: stare zdjęcia, mapy, przedmioty codziennego użytku) dotyczących Lubonia i jego mieszkańców.	2014-2017
5.	Zwiększenie atrakcyjności zabytków dla potrzeb turystycznych poprzez umieszczenie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych.	2015-2017
6.	Przygotowanie koncepcji projektu utworzenia na terenie miasta ścieżek dydaktycznych przedstawiających jej historię i zabytki na potrzeby promocji turystycznej.	2015-2017
7.	Przeprowadzenie spotkań z właścicielami obiektów zabytkowych w celu ustalenia możliwości i zasad ich udostępniania.	2015-2017

6.2.2. Działanie – edukacja w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego

L.p.	Działanie	Czas realizacji w latach
1.	Włączenie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do zajęć szkolnych w szkołach podstawowych i gimnazjach.	2014-2017
2.	Wdrażanie do zajęć szkolnych pojęć związanych z krajobrazem kulturowym miasta i regionu.	2014-2017
3.	Informowanie młodzieży szkolnej o zasobach krajobrazu kulturowego miasta.	2014-2017
4.	Zorganizowanie w ramach zajęć szkolnych wycieczek po najciekawszych i najważniejszych miejscach w mieście oraz przedstawienie im obiektów zabytkowych.	2014-2017

6.3. Sprawowanie opieki nad zachowanymi zabytkami w regionie.

6.3.1. Działanie – zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania.

L.p.	Działanie	Czas realizacji w latach
1.	Informowanie właścicieli obiektów zabytkowych o możliwościach pozyskania środków na ich remonty	2014-2017
2.	Merytoryczna pomoc właścicielom zabytków w tworzeniu wniosków aplikacyjnych o środki na ich odnowę	2014-2017

3.	Nawiązanie współpracy z właścicielami obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków w zakresie:	2014-2017
a.	Rozpowszechnianie informacji na temat profilaktyki konserwatorskiej stosowanej w odniesieniu do zabytków.	2014-2017
b.	Zbieranie informacji na temat przeprowadzonych remontów i odnotowanie tych faktów w kartach adresowych obiektów.	2014-2017
4.	Aktywne zachęcanie sektora prywatnego do zagospodarowania obiektów zabytkowych.	2014-2017
5.	Stworzenie możliwości zwolnień z podatku od nieruchomości dla właścicieli remontujących zewnętrzne elementy budynków zabytkowych leżących w strefach ochrony historycznego założenia urbanistycznego na podstawie uzgodnionych z WUOZ programów lub projektów.	2014-2017
6.	Interwencja władz miasta przy rażących naruszeniach prawa budowlanego głównie dotyczących rozbudowy i przebudowy zmieniającej bryłę obiektu lub jego charakterystyczne elementy (zwłaszcza na obszarach objętych ochroną konserwatorską, przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków.	2014-2017

6.3.2. Działanie – sporządzenie wykazu zespołów i obiektów nieruchomości, stanowisk archeologicznych typowanych do rejestru zabytków z terenu miasta w celu uwzględnienia ich w dokumentach planistycznych i inwestycyjnych Lubonia.

L.p.	Działanie	Czas realizacji w latach
1.	Współpraca z Wielkopolskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w sprawie wpisania do rejestru zabytków województwa wielkopolskiego obiektów nieujętych jeszcze w rejestrze, a reprezentujących duże walory historyczne, naukowe lub artystyczne i stanowiących ważne miejsce w krajobrazie kulturowym gminy:	
a.	Obiekty, które należy wpisać do rejestru – obiekty użyteczności publicznej w Luboniu.	2014-2017
b.	Wyznaczenie stref ochrony stanowisk archeologicznych na załącznikach graficznych, respektowanych przy sporządzaniu dokumentów planistycznych miasta oraz wprowadzenie zapisu zapewniającego prawidłową ochronę archeologicznego dziedzictwa kulturowego w stosunku do stref występowania stanowisk archeologicznych oraz obszarów chronionych: <i>„Prace inwestycyjne, w tym ziemne związane z zabudowaniem i zagospodarowaniem terenu, w obrębie obszarów chronionych i stref występowania stanowisk archeologicznych, wymagają uzgodnienia z WWKZ, który określi warunki realizacji inwestycji.”</i>	2014-2017

7. Instrumentarium realizacji gminnego programu opieki nad zabytkami.

Podmiotem powołującym gminny program opieki nad zabytkami jest samorząd miasta. Realizacja programu odbywać się będzie poprzez zespół działań władz miasta na rzecz osiągnięcia celów w nim przyjętych.

Samorząd winien oddziaływać na inne podmioty mające do czynienia z obiektami zabytkowymi, w tym także na mieszkańców głównie zabytkowej przestrzeni miasta Lubonia, tak by wywołać w nich potrzebę zachowania dziedzictwa kulturowego, jako fundamentalnego dobra identyfikującego ich tożsamość. W odniesieniu do lokalnej społeczności pielęgnowanie tradycji zawartej w zabytkach ma ścisły związek z kształtowaniem poczucia własnej wartości. W odniesieniu do podmiotów gospodarczych dobra kultury, jakimi są zabytki, mają ogromną wartość marketingową itp.

Aby zrealizować zamierzone cele określone w konkretnych działaniach należy zastosować możliwie najszersze spectrum narzędzi – instrumentów. Zakłada się, że w realizacji powyżej zredagowanego gminnego programu opieki nad zabytkami wykorzystane zostaną następujące grupy instrumentów: instrumenty prawne, finansowe, koordynacji, społeczne oraz instrumenty kontrolne.

1. Instrumenty prawne:

- programy określające politykę państwa i województwa w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego,
- dokumenty wydawane przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wynikające z przepisów ustawowych,
- uchwały miejscowego samorządu odnoszące się do zagadnień regulujących kształtowanie przestrzeni.

2. Instrumenty finansowe:

- dotacje,
- subwencje,
- dofinansowania,
- projekty uwzględniające finansowanie z funduszy Unii Europejskiej.

3. Instrumenty koordynacji:

- strategie rozwoju miasta,
- plany rozwoju lokalnego,
- programy prac konserwatorskich,

- programy ochrony środowiska,
 - studia i analizy, koncepcje zrównoważonego rozwoju,
 - plany rewitalizacji.
4. Instrumenty społeczne:
- edukacja kulturowa,
 - informacja,
 - współpraca,
 - współdziałanie z organizacjami społecznymi.
5. Instrumenty kontrolne:
- utworzenie w ramach Urzędu Miasta Lubonia Zespołu Koordynującego, którego zadaniem będzie sprawdzenie, w jaki sposób realizowane będą poszczególne zadania wynikające z ustaleń niniejszego programu. Proponuje się, aby w zespole uczestniczyli przedstawiciele Wydziału Zagospodarowania Przestrzennego i Ochrony Środowiska, Wydziału Spraw Komunalnych, Wydziału Spraw Obywatelskich i Wydziału Oświaty Zdrowia i Kultury. Członków zespołu oraz ich liczbę wyznaczy Burmistrz Lubonia niezwłocznie po uchwaleniu przez Radę Miejską Lubonia powyższego programu,
 - aktualizacja bazy danych ewidencji gminnej,
 - monitoring stanu zachowania i rozwoju środowiska kulturowego.

8. Monitoring działania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Zgodnie z art. 87 ust. 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Burmistrz Miasta Lubonia zobowiązany jest do sporządzania co 2 lata sprawozdania z gminnego programu opieki nad zabytkami. Sprawozdanie to przedstawiane jest Radzie Miejskiej. Po 4 latach program powinien zostać zaktualizowany i ponownie przyjęty przez Radę Miasta.

Do wykonania powyższego zadania, Zespół Koordynujący monitorujący „Gminny program opieki nad zabytkami dla Miasta Lubonia na lata 2014 – 2017” przynajmniej raz na dwa lata przedstawi pisemną analizę stopnia realizacji powyższego programu.

9. Niektóre zewnętrzne źródła finansowania gminnego programu opieki nad zabytkami.

Obowiązek dbania o stan zabytków spoczywa na właścicielach i posiadaczach zabytków. Wsparciem dla zadań z zakresu ochrony zabytków są zewnętrzne źródła dofinansowania udzielane zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opieki nad zabytkami.

1. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (www.mkidn.gov.pl) w ramach programu operacyjnego Priorytet XI „Kultura i dziedzictwo kulturowe” realizowane przez 5 priorytetów:
 - poprawa stanu zachowania zabytków ruchomych,
 - rozwój oraz poprawa stanu infrastruktury kultury o znaczeniu ponadregionalnym,
 - zwiększenie atrakcyjności kraju dla mieszkańców, turystów i inwestorów,
 - zwiększenie atrakcyjności kraju dla mieszkańców, turystów i inwestorów,
 - poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej szkół i uczelni artystycznych.
2. Wielkopolski Wojewódzki Konserwator Zabytków (wosoz.ibip.pl/public/) – dotacje przyznawane są na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków na podstawie wniosków złożonych przez właścicieli, posiadaczy lub użytkowników zabytków.
3. Samorząd Województwa Wielkopolskiego (www.bip.umww.pl) – budżet województwa wielkopolskiego przewiduje środki na pomoc finansową ukierunkowaną na ochronę zabytków i opiekę nad zabytkami. Są to dotacje celowe z budżetu na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych zarówno jednostkom sektora finansów publicznych jak również pozostałym jednostkom.
4. Fundusz Kościelny (www.mswia.gov.pl) – dotacje udzielane wyłącznie na remonty i konserwacje zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt. Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących, wyposażenia obiektów sakralnych oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz.

Podmiotami uprawnionymi do otrzymywania środków Funduszu Kościelnego są:

- osoby prawne Kościoła Katolickiego,

- osoby prawne innych kościołów i związków wyznaniowych działających na podstawie

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

ustaw o stosunku Państwa do kościołów oraz związków wyznaniowych,

- osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych wpisanych do rejestru kościołów i związków wyznaniowych, o którym mowa w art. 30 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz.U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965, z 2009 r. Nr 98, poz. 817.).

5. Ponadto istnieją możliwości zdobywania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na zadania inwestycyjne i społeczne do współfinansowania z funduszy krajowych i zagranicznych Unii Europejskiej.

Fot. 1 Pomnik „Siewcy”, rzeźb. Marcin Rożek, ul. Armii Poznań

Fot. 2 Dworzec PKP, ul. Dworcowa

Luboń – miasto w centrum Wielkopolski www.lubon.pl

Uzasadnienie

1. Cel i przewidywane skutki podjęcia uchwały.

Przedkładany projekt uchwały dotyczy przyjęcia „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla Miasta Luboń na lata 2014-2017”. Program ogłaszany jest w Dzienniku Urzędowym Województwa Wielkopolskiego.

2. Aktualny stan faktyczny i prawny.

Działania związane z opieką nad zabytkami oraz wykorzystaniem zasobów środowiska kulturowego stanowią ważną politykę prorozwojową miasta Luboń. Procesy rozwojowe miasta zachodzić powinny przy zapewnieniu warunków trwania i wzbogacania materialnego dziedzictwa kulturowego - zasoby kulturowe stanowią bowiem zarówno o atrakcyjności krajobrazu, jak też o atrakcyjności ekonomicznej regionu.

Podstawę prawną sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami stanowi ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. nr 162, poz. 1568 z 2003 r. z późniejszymi zmianami), w której wprowadzony został obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorzady wojewódzkie, powiatowe oraz gminne.

Zgodnie z artykułem 87 cytowanej ustawy burmistrz sporządza na okres 4 lat gminny program opieki nad zabytkami. Gminny program opieki nad zabytkami podlega uchwaleniu przez radę miasta, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Zgodnie z art. 21 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami podstawę „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla miasta Luboń na lata 2014-2017” stanowi opracowana w 2009 r. Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Luboń (zaktualizowana w roku 2012 i 2014).

„Gminny program opieki nad zabytkami dla miasta Luboń na lata 2014-2017” został pozytywnie zaopiniowany przez Wielkopolskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

3. Konsekwencje finansowe dla budżetu Miasta.

Podjęcie uchwały nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu Miasta.